

OPETUSSUUNNITELMATYÖ

**Rakennusalan perustutkin-
to/Maarakennuskoneenkuljettajatutkintoon valmis-
tava koulutus**

Ari Suikkanen

**Kehittämishankeraportti
Elokuu 2008**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Suikkanen Ari	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 53	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Opetussuunnitelmatyö Rakennusalanperustutkinto/Maarakennuskoneenkuljettajatutkintoon valmistava koulutus		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Weissmann Kirsti Kero Pirjo		
Toimeksiantaja(t) Ylä-Savon ammattiopisto		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Rakennusalan perustutkinnon uudet tutkinnon perusteet astuivat voimaan 1.3.2008. Oppilaitos antoi tehtäväksi uuden opetussuunnitelman laatimisen maarakennuskoneenkuljettajatutkintoon valmistavaan koulutukseen.</p> <p>Opetussuunnitelmatyötä säätelevät tutkinnon perusteet, lait ja asetukset sekä oppilaitoksen toimintastrategia. Työ on myös hyvin vuorovaikutuksellista, niin oppilaitoksen sisällä, kuin työelämän kanssa. Opetussuunnitelmatyö alkoi perehtymisellä uusiin tutkinnon perusteisiin ja vertaamalla niitä aikaisempiin tutkinnon perusteisiin. Samoin tuli vertailla käytössä olevaa opetussuunnitelmaa uusiin perusteisiin, sekä uusiin näyttötutkintojen perusteisiin. Eroavaisuuksia oli niin paljon, että pelkkä päivittäminen ei riittänyt ja keskusteluissa opettajien ja lähimpien esimiesteni kanssa todettiin parhaimmaksi laatia uusi opetussuunnitelma.</p> <p>Opetussuunnitelma on laadittu näyttötutkintoperusteiseen koulutukseen ja siten sillä on vähän yhteistä opetussuunnitelmaperusteiseen koulutukseen. Opetussuunnitelma sisältää sekä yhteisen osa ja koulutuskohtaisen osan.</p> <p>Elinikäisen oppimisen avaintaidoilla on koulutuskohtaisessa osiossa merkittävä asema. Kyseiset taidot ovat uusissa tutkinnon perusteissa myös yhtenä arvioinnin kohteena, joten ne oli sisällytettävä myös ammatillisten aineiden opetukseen.</p> <p>Kehittämishankkeen lopputuloksena oli kaksi opetussuunnitelmaa. Ensimmäinen on koko tutkintoa koskeva opetussuunnitelma, toinen osatutkintoa koskeva. Jälkimmäinen on laadittu vain syksyn 2008 koulutuksia varten.</p> <p>Työstäminen vaati perehtymistä lähemmin muun muassa oppilaitoksen opetussuunnitelmatyön tekemiseen, oppilaitoksen toiminta-ajatukseen, arvoihin ja aikuiskoulutusstrategiaan, sekä toisen asteen opetussuunnitelman yhteiseen osaan.</p>		
Avainsanat (asiasanat) opetussuunnitelma, aikuisopiskelu, elinikäinen oppiminen		
Muut tiedot		

Date

29.8.2008

Author(s) Suikkanen, Ari	Type of Publication Development project report	
	Pages 53	Language Finnish
	Confidential Until _____	
Title Curriculum Work, Vocational Qualification in Construction/ Earthmover operator preliminary education for degree		
Degree Programme Vocational teacher educational college		
Tutor(s) Weissmann Kirsti, Kero Pirjo		
Assigned by Ylä-Savo Vocational College		
<p>Abstract</p> <p>New basics of Vocational Qualification in Construction came into a effect 1.3.2008 and Finnish National Board of Education set an order 15.2.2008 Dnro 5/011/2008. I got assignment by the college to write out a new curriculum for earthmover operator teaching to adults.</p> <p>Writing out a curriculum is regulated by basics of qualification, laws and commandments and strategy of the college.</p> <p>Interaction with working life is one of the most important things when writing out curriculum as well as the discussion with teacher colleagues. To achieve a basic vocational know-how by education it is necessary to cooperate with working life to write out a curriculum which considers its qualifications.</p> <p>I begin wrote out curriculum by comparing new degree requirements to old ones. I also compared the curriculum in use to new degree requirements and to new requirements of demonstrations and I found out several differences. Conversations with my immediate superiors and colleagues of these differences made a decision that updating the curriculum in use was not enough on the contrary it is necessary to write out new curriculum.</p> <p>Curriculum is written out for certificated education and has minor similarities to curriculum based vocational education. Curriculum have a common section and educational section</p> <p>In educational section lifelong learning have a prominent position. These abilities are one of the evaluation objects and therefore they have to be contained in the vocational subjects.</p> <p>Result of this development project was two curriculums. First curriculum contains entire examination and the second was made for part examination. The curriculum was written out only for use in autumn 2008 educations.</p> <p>While doing this development project I did take a closer look for example curriculum work in college, main principles of the college, values, adult education strategy, function strategy and common section of the curriculum in curriculum based education. I also noticed how important is to collaborate with working life and colleagues.</p>		
Keywords curriculum, adult education, lifelong learning		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 YLÄ- SAVON AMMATTIOPISTO	5
2.1 Visio, missio ja arvot.....	6
3 OPETUSSUUNNITELMA.....	7
3.1 Muutokset tutkinnon perusteissa	7
3.2 Opetussuunnitelman laadinta	8
4 OPETUSSUUNNITELMAN SISÄLTÖ	11
4.1 Yhteinen osa	11
5 KOULUTUSKOHTAINEN OSA	12
5.1 Yleissivistävä osa.....	12
5.2 Tutkintokohtainen osa	13
6 AIKUISEN OPPIMINEN	14
7 ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINAIDOT	15
8 YHTEENVETO JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA	16
Liitteet	21
Liite 1. Opetussuunnitelma. Rakennusalan perustutkinto/ Maarakennuskoneenkuljettajan tutkintoon valmistava koulutus	21
Liite 2. Opetussuunnitelman yhteinen osa.....	21

1 JOHDANTO

Kehittämishankkeenani oli laatia Ylä-Savon ammattiopiston aikuiskoulutukse-
na toteutettavaan näyttötutkintoperusteiseen maarakennuskoneenkuljettaja-
koulutukseen opetussuunnitelma. Rakennusalan perustutkinnon perusteet
uusittiin 2008 ja uudet tutkinnon perusteet astuivat voimaan 1.3.2008. Tutkin-
non perusteet uusiutuivat siinä määrin, että kokonaan uuden opetussuunni-
telman laatiminen oli välttämätön myös oppilaitoksen taholta. Opetussuunni-
telma perustuu Opetushallituksen määräykseen Rakennusalan perustutkin-
non perusteista (Dnro5/011/2008). Kyseessä on tutkintoon valmistava koulu-
tus aikuiskoulutuksena ja näin ollen oppilaitos päättää koulutuksen sisällöstä
ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus muodostuu lähi-
ja, etäopiskelusta sekä työssäoppimisesta.

Tämän opetussuunnitelman lisäksi opetustoimintaa ohjaa Ylä-Savon koulu-
tuskuntayhtymän strategia sekä kaikille aloille laadittu opetussuunnitelman
yhteinen osa. Aiempi opetussuunnitelma perustui vuonna 1999 voimaan astu-
neisiin tutkinnon perusteisiin ja oli koski osatutkintoa. Keskusteluissa tiimivas-
taavan ja koulutusalojohtajan kanssa päädyttiin siihen, että siirtymävaiheessa
käytetään osatutkintoon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelmaa, joka
pohjautuu koko tutkintoa koskevaan opetussuunnitelmaan (liite 1).

2 YLÄ- SAVON AMMATTIOPISTO

Ylä-Savon ammattiopisto on yhdeksän kunnan omistama ja ylläpitämä koulu-
tuskuntayhtymä. Oppilaitoksessa järjestetään toisen asteen ammatillista koulu-
tusta, aikuisten lisä- ja jatkokoulutusta sekä oppisopimuskoulutusta. Ylä-Savon
koulutuskuntayhtymä osallistuu alueelliseen kehitystyöhön, joka perustuu laa-
ja-alaiseen vuorovaikutukseen työelämän kanssa. Koulutuksia järjestettäessä
ja kehitettäessä tämä vuorovaikutus on perusedellytys, jotta oppilaitos koulut-
taisi ammattitaitoisia työntekijöitä työelämän tarpeisiin ja pystyisi paremmin
ottamaan huomioon työelämän kvalifikaatiot koulutuksissaan.

Ylä-Savon ammattiopisto tarjoaa koulutusta seuraavilla koulutusaloilla:

- luonnonvara- ja ympäristöala
- tekniikan ja liikenteen ala

- matkailu-, ravitsemus- ja talousala
- kulttuuriala
- sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
- liiketalouden ja hallinnon ala

2.1 Visio, missio ja arvot

Ylä-Savon koulutuskuntayhtymän visiona on kehittyä vuoteen 2012 mennessä alueellisesti johtava, elinikäistä oppimista tukeva, yleissivistävä ja ammatillista koulutusta antava oppilaitos. Asiakkaana, palveluiden tuottajana ja yhteistyökumppanina se haluaa olla pidetty toimija valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti. Ylä-Savon ammattiopiston toiminta-ajatuksena on antaa koulutusta, tehdä kehitys- ja yhteistyötä ihmisten osaamisen ja toimeentulon sekä elinkeinoelämän kilpailukyvyn turvaamiseksi.

Keskeiset arvot:

- asiakaskeskeisyys
- taloudellisuus
- luotettavuus
- hyvinvoiva henkilöstö
- yhteistyökyky

Toimintalinjoissaan oppilaitos keskittyy lähivuosina seuraaviin asioihin:

- Opetuksen laatuun
- Henkilöstön kehittämiseen
- Elinkeinoelämäyhteyksien kehittämiseen
- Muutosherkkyyden parantamiseen
- Yksilöllisten kouluttautumisväylien ja joustavien oppimismahdollisuuksien kehittämiseen
- Markkinoinnin tehostamiseen
- Oppimisympäristöjen merkittävään parantamiseen

3 OPETUSSUUNNITELMA

Opetussuunnitelma ei ole vain lain edellyttämä julkinen asiakirja, vaan se ohjaa ja tukee oppilaitosta ja opettajan toimintaa. Sen tehtävä on myös antaa tietoa opiskelijoille ja työelämän edustajille sekä muille sidosryhmille koulutuksen tavoitteista ja toteuttamisesta. Nämä perusasiat pätevät myös tutkintotavoitteiseen koulutukseen, johon tämä kehittämishankkeen opetussuunnitelma on laadittu. Opetussuunnitelmaa on myös opiskelijoiden työkalu, koska sen avulla opiskelija suunnittelee oman henkilökohtaisen opiskeluohjelmansa.

3.1 Muutokset tutkinnon perusteissa

Maarakennuskoneenkuljettajan ammatteja ovat esimerkiksi kaivinkoneen-, pyöräkoneen- ja maansiirtoajoneuvonkuljettaja sekä murskausaseman hoitaja. Ammateissa työskentelevät toimivat rakennusalan sektoreilla muun muassa tie-, yhdyskunta- ja talonrakentamisessa. Yleisinä ammattitaitovaatimuksina edellytetään koneiden käytön, huollon ja pienten korjausten osaamista. Tämän lisäksi hänen on osattava suorittaa yleisimpiä maarakennustyömailla suoritettavia mittauksia ja merkintöjä. Hänen on osattava lukea piirustuksia ja kyettävä niiden perusteella suunnittelemaan työnsä, hänen on osattava toimia työturvallisesti ja taloudellisesti sekä pystyttävä työssään huomioimaan muut samalla työpaikalla työskentelevät. Maarakennuskoneenkuljettajan on myös tunnettava ja tiedettävä työnsä vaikutukset ympäristöön ja osattava toimia oikein vahinkotilanteessa esimerkiksi hydraulijyletkun rikkoutuminen. Työkohdet ja työtehtävät vaihtelevat ja tällöin häneltä edellytetään myös valmiutta matkatöihin. Sosiaaliset taidot ja kyky tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa ovat myös osa ammatin vaatimuksia. Tämän lisäksi maarakennuskoneenkuljettajalla on oltava hyvä terveys, hyvä hahmottamiskyky sekä hyvä jalkojen ja käsien motorinen toiminta.

Rakennusalan perustutkinto/Maarakennuskoneenkuljettajatutkinto muodostuu kahdesta pakollisesta osasta ja neljästä valinnaisesta osasta. Vanhoissa tutkinnon perusteissa pakollisena osana olivat *rakentamisen perustaidot* ja *maarakennuskoneiden käyttö kahdella koneella*, tutkinnon osan suorituksessa toisen oli oltava kaivava kone. 1.3.2008 voimaan astuneissa tutkinnon perusteissa pakollisia ovat *perustustyöt* ja *maarakennuskoneiden käyttö*. Kyseessä on tutkintotavoitteinen koulutus ja opettajien yhteisellä päätöksellä valinnaisiksi

osiksi valittiin *maarakennuskoneiden käyttö, maarakennuskoneiden huolto, maa-ainesten kuljetus ja piha-rakentaminen*. Valinnaisten valintaan vaikutti oppilaitoksella käytössä oleva kalusto ja opettajien substanssiosaaminen kyseisiltä aloilta. Aiemmissa tutkinnon perusteissa olleita osioita on sijoitettu uusissa perusteissa toisten osioiden sisälle. Esimerkiksi aiemmin pakollisena ollut maa- ja vesirakennustyöt on uusissa perusteissa maarakennuskoneiden käytön sisällä. Tutkinnon osan suoritus on edelleen tehtävä kahdelle koneelle, mutta toisen niistä ei tarvitse olla kaivava kone. Maarakennuskoneiden käytön osion perusteiden uudistaminen edesauttaa niitä alalle hakeutuvia ja motivoituneita henkilöitä, joille kaivinkoneen hallinta tuottaa vaikeuksia siinä määrin, että on esteenä tutkinnon osan suorittamiselle. Henkilö voi kuitenkin suorittaa osion jollakin muulla koneella, jonka hän hallitsee paremmin.

Merkille oli pantavaa myös elinikäisen oppimisen avaintaitojen nostaminen yhdeksi arviointikriteeriksi (Opetushallitus, 2008, Rakennusalan perustutkinto). Ensi lukemisella vaikutti siltä, että perusteet olisivat uusiutuneet vain hiukan, mutta lähempi tarkastelu osoitti, että eroavaisuuksia oli paljonkin. Keskustelin näistä eroavaisuuksista sekä opettajakollegoiden, että lähimpien esimiesten kanssa. Käytyjen keskustelujen pohjalta oppilaitoksessa tultiin siihen tulokseen, että on laadittava uusi opetussuunnitelma, pelkästään päivitys ei riitä. Laatiessani uutta opetussuunnitelmaa otin huomioon myös päivitettävyyden. Päivitettävyyden tarkoittaa tässä sitä, että opetussuunnitelmaa kehitetään jatkuvasti, jolloin tutkinnon perusteiden seuraavan kerran uudistuessa ei tarvitse laatia kokonaan uutta opetussuunnitelmaa.

3.2 Opetussuunnitelman laadinta

Lain 21.8.1998/630 14 § mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä koulutusta varten opetussuunnitelma, jonka tulee perustua perustutkinnon perusteisiin. Opetussuunnitelma käsittää toisella asteella yhteisen osan ja tutkinto-kohtaisen osan, tutkinnon perusteissa on määritelty laajuudet opetussuunnitelmaperusteiselle koulutukselle, mutta ei näyttötutkintoperusteiseen. Laajuudet on kuitenkin otettava huomioon laadittaessa opetussuunnitelmaa ammatillisessa aikuiskoulutuksessa (ks. L 21.8.1998/630 1 §). Työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa on voimassa mitä julkisesta työvoimapalvelusta annetus-

sa laissa (ks. L 30.12.2002/1295) säädetään. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen tarkoitus on parantaa aikuisväestön ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka. Nämä lait säätelevät myös opetussuunnitelman laadintaa aikuiskoulutuksessa.

Lakien lisäksi oppilaitoksen oma koulutuksen strategia määrittelee osaltaan opetussuunnitelman sisältöä. Työvoimapolitiittisissa koulutuksissa tilaajalla, lähinnä Työvoima- ja elinkeinokeskuksella (TE-keskus), on omat sisällölliset tavoitteensa, jotka määritelty tarjouspyynnöissä ja sopimusasiakirjoissa. Tärkeimmäksi tavoitteeksi työvoimaviranomainen asettaa työllistymisen. Vuoropuhelu työelämän kanssa on merkittävä laadittaessa opetussuunnitelman ammatillista osaa, siten saamme reaaliaikaista informaatiota työelämän kvalifikaatioista. Kehittämishankkeessani perehdyin siten syvemmälle niin oppilaitoksen toimintastrategiaan, kuin tilaajan näkemykseen sekä työelämäyhteyksien vahvistamiseen ja ylläpitämiseen.

Opetussuunnitelman laatiminen on hyvin monitahoinen prosessi. Aloitin työn perehtymällä uusiin tutkinnon perusteisiin ja vertaamalla niitä aikaisempiin. Kirjasin ylös oleellimmat muutokset, sekä mitä uutta on tullut ja mitä on jäänyt pois tai siirtynyt jonkin muun osion sisälle. Seuraavassa vaiheessa perehdyin aiempaan opetussuunnitelmaan ja vertailin sitä uusiin tutkinnon perusteisiin. Työ oli vaativaa, koska piti päästä perusteiden sisälle ja miettiä mitä ne tarkoittavat käytännössä ja sen pohjalta määritellä opiskelun tavoitteet. Tässä oli hyvänä apuna toisen asteen opettaja, hän laati samanaikaisesti opetussuunnitelmaa vastaavaan koulutukseen toiselle asteelle. Koska koulutus perustuu aivan samoihin tutkinnon perusteisiin, tästä oli suuri apu ja aloin päästä sisälle opetussuunnitelman kontekstiin. Laajuuksia en tässä vaiheessa miettinyt, ainoastaan sisällöllistä osaa. Laadin aluksi ihan ranskalaisin viivoin mitä tutkintokohtaisessa osassa on osattava ja mitkä ovat tavoitteet osaamiselle. Opetussuunnitelman laatiminen vaatii myös kollegiaalisuutta, jotta sitoutumista sen noudattamiseen tapahtuisi. Keskustelin kollegoiden ja koulutusalojohtajan kanssa aika ajoin miten mikäkin asia kirjataan opetussuunnitelmaan. Kaiken kaikkiaan minulla oli yhdeksän erilaista versioita opetussuunnitelmasta ennen lopullista hyväksymistä. Oppilaitoksen strategian mukaan kehitämme jatkuvasti toimintaa ja näin ollen myös opetussuunnitelma on jatkuvan kehitys-

työn alla. Viimeisin versio oli yhteisessä tiimipalaverissa esitettävänä ja sitä ennen noin kahden viikon ajan kollegoilla kommentoitavana. Tiimi hyväksyi suunnitelmat sekä osatutkintokoulutukselle, että koko tutkintoa koskevan opetussuunnitelman. Opetussuunnitelman lopullisen hyväksymisen suorittaa aikuiskoulutusjohtaja.

Opetussuunnitelma laadittiin koko tutkintoa käsittäväksi lähitulevaisuuden koulutuksia ajatellen. Tämä on pohja opetussuunnitelman kehittämiseksi, jota opilaitoksessa tehdään syksyn 2009 ja kevään 2008 aikana järjestettävissä koulutuksissa. Nämä koulutukset ovat koko henkilöstä koskevia. Syksyn 2009 koulutuksissa käytetään osatutkintoa koskevaa opetussuunnitelmaa, jolloin opetussuunnitelmasta on otettu pois toinen pakollinen osio, perustustyöt sekä valinnainen osio *piharakentaminen*. Koko tutkintoa koskevassa opetussuunnitelmassa on valinnaiseksi osaksi valittu *maa-ainesten kuljetus*. Tutkinnon perusteet edellyttävät, että on suoritettava myös *kuljetusalan perustason ammatitipätevyys* osio. Tämä lisää koulutuksen laajuutta, koska silloin on suoritettava CAP-direktiivin mukainen koulutus (L 16.3.2007/273). Kuitenkin ennen 10.9.2009 C- luokan ajokortin suorittaneilta ei sitä vaadita, mutta jatkokoulutus on oltava suoritettuna ennen 10.9.2014. Uudet tutkinnon perusteet sekä CAP-direktiivi vaikuttivat siten, että yhteisissä mietinnöissä todettiin parhaimmaksi laatia syksyn koulutuksiin osatutkintoa koskeva opetussuunnitelmassa, jossa valinnaisena osiona on *maa-ainesten kuljetus*.

Koulutusten kesto alalla on yleensä noin vuosi ja näin ollen sisältöjä joudutaan tiivistämään ja tavoitteet on asetettava käytettävissä olevan ajan suhteen realistisesti. Painotus, niin yleissivistävässä osassa kuin ammatillisessakin osassa on perusasioiden hallinnassa. Henkilökohtaistamisella voidaan jokaiselle opiskelijalle räätälöidä hänelle sopivin opiskeluohjelma ja tällöin myös määritellä mahdolliset oppimisvaikeudet, jotka tulee huomioida opetuksessa. Opetussuunnitelma on tämän vuoksi myös laadittava sellaiseksi, että se luo siihen hyvät edellytykset.

4 OPETUSSUUNNITELMAN SISÄLTÖ

Opetussuunnitelma jakaantuu kahteen osaan, yhteiseen osaan ja koulutukselliseen osaan. Oppilaitoksella ei ole ollut aikaisemmin aikuiskoulutuksessa opetussuunnitelman yhteistä osaa. Kesäkuussa 2008 opetussuunnitelman tätä osaa tehnyt työryhmä julkisti työnsä ja on siten nyt kaikkien käytössä liitettäväksi koulutuskohtaisiin opetussuunnitelmiin. Tiesin työryhmän työstä ja siksi kehittämishankkeeni oli koulutuskohtaisen opetussuunnitelman laatiminen *Rakennusalan perustutkinto/ Maarakennuskoneenkuljettaja* aikuiskoulutukseen.

Opetussuunnitelman yhteistä osaa tehnyt työryhmä oli työstänyt osaa jo pidempään ja en sen vuoksi voinut olla tässä työssä mukana, vaikka olin kovin kiinnostunut, mitä sisältöjä yhteisessä osassa on ja miten se poikkeaa toisen asteen vastaavasta. Olin kuitenkin jonkun verran yhteydessä työryhmän kanssa, että en tuo tutkintokohtaiseen osaan sellaisia asioita mukaan, jotka ovat jo yhteisessä osassa. Opetussuunnitelman tutkintokohtaisessa osassa on kuitenkin vielä kehitettävää ja sen kehittäminen jatkuu myös tämän kehittämishankkeen valmistumisen jälkeenkin. Lopullinen muoto on valmiina vuoden 2009 aikana, koska tutkinnon perusteisiin on tulossa vielä muutoksia. Olin läsnä maarakennusalan tutkintotoimikunnan koulutuspäivillä Kajaanissa 5.-6.6.2008, jossa edellä mainitusta asiasta tiedotettiin. Kyseisessä tilaisuudessa oli edustus kaikista maan oppilaitoksista, jossa maarakentamisen koulutusta järjestetään sekä opetushallituksen edustaja. Tilaisuus oli hyvin mielenkiintoinen ja uusia ajatuksia herättävä, koska pystyin vaihtamaan ajatuksia muiden oppilaitosten opettajien kanssa siitä, kuinka he ovat opetussuunnitelmissaan ottaneet huomioon uudet tutkinnon perusteet

4.1 Yhteinen osa

Opetussuunnitelman yhteisessä osassa (liite 2) kerrotaan lyhyesti Ylä- Savon ammattiopistosta ja sen aikuiskoulutuksesta. Osassa kerrotaan mitä oppiminen on aikuisena ja yleensä opiskeluun liittyvistä asioista kuten ohjauksesta, arvioinnista, näytöistä sekä oppimisen ja opetuksen menetelmistä. Tässä tuo-

daan selkeästi esille oppilaitoksen ihmis- ja oppimiskäsitys ja korostetaan työelämälähtöisyyttä. Yhteisessä osiossa on kerrottu aikuiskoulutuksen arvoista ja toimintaperiaatteista, sekä mikä tarkoitus näyttötutkintoon valmistavalla koulutuksella on. Osiossa on myös selitetty tutkintorakenteen muodostuminen ja tutkinnon suorittaminen, henkilökohtaistamisen vaiheet ja dokumentointi (ks. liite 2). Lisäksi on tutkinnon suorittamiseen liittyvien termien lyhyt selitys, mitä niillä tarkoitetaan. Yhteistä osaa tullaan vielä muokkaamaan, jolloin se soveltuisi paremmin kaikille koulutusaloille, liitteenä oleva versio on pääosin laadittu yrityselämän liikkeenjohdollisiin koulutuksiin ja yrittäjäkoulutuksiin eikä siten nykyisessä muodossaan kaikilta osin sovellu esimerkiksi maarakennuskoneenkuljettaja koulutukseen.

5 KOULUTUSKOHTAINEN OSA

5.1 Yleissivistävä osa

Opetussuunnitelmaa kehitettäessä tämän osan tulee korvaamaan yhteinen osa. Tässä kehittämishankkeeseen kuuluvassa opetussuunnitelmassa se vielä on, johtuen siitä, että yhteistä osaa vielä muotoillaan henkilökunnan yhteisissä palaverissa, sekä tiimeissä. Osa käsittää työelämätaitoihin liittyviä opetuskokonaisuuksia sekä käytettäviä opetusmenetelmiä ja oppimiskäsityksen. Työelämään liittyviä taitoja ei voi opetuksessa pitää erillään, vaan ne on sisällytettävä kaikkiin opetuskokonaisuuksiin ja ovat jatkuvasti mukana erityisesti työnopetuksessa. Työelämätaitoihin ja koko koulutuksen ajan opetettaviin asioihin kuuluvat seuraavat kokonaisuudet:

- Aikuisen oppiminen
- Elinikäisen oppimisen avaintaidot
- Asiakaspalvelu
- Tuottava toiminta
- Työelämä tietous
- Työkunnan ylläpito- ja kehittäminen

Laatiessani opetussuunnitelmaa uusien tutkinnon perusteiden mukaan merkittävin muutos oli osaamisen arviointikriteereissä. Yhtenä kokonaisuutena ovat elinikäisen oppimisen avaintaidot, jotka ovat yhtenä arviointikriteereistä. Suunnitelmaa laatiessa perehdyin tarkemmin arviointeihin ja havaitsin, että

yhteisöllisyys, vuorovaikutuksellisuus, oman työn arviointi ja ongelmien ratkaisutaito toistuivat myös ammatillisten kokonaisuuksien arvioinnissa. Opetussuunnitelma olikin laadittava siten, että ammatillisissa osioissa kyseiset kriteerit asetettiin myös osaamisen tavoitteeksi. Keskustelu työelämän kanssa vahvisti käsitystä siitä, että koulutuksissa tulee huomioida entistä enemmän elinikäisen oppimisen avaintaitoja. Vaikka opetussuunnitelmassa on erillinen yleissivistävä osa ja sen laajuus on kirjattu, on sen sisältö myös ammatillisessa osiossa kunkin osion sisällä. Tästä voi päätellä, että näiden opetus on koko koulutuksen kestävä prosessi. Opetussuunnitelmaa laatiessani perehdyin tarkemmin aikuisen oppimiseen ja elinikäisen oppimisen avaintaitoihin. Olen ne nostanut tähän raporttiin omiksi luvuikseen, koska on kyse oppimisen ja opetuksen keskeisistä asioista.

5.2 Tutkintokohtainen osa

Opetussuunnitelman tämä osa noudattaa arviointiperusteineen opetushallituksen määrittämiä tutkinnon perusteita. Laadittaessa tätä osaa joudutaan kirjoittamaan auki tutkinnon perusteiden sisältö, eli mitä ne käytännössä tarkoittavat. Toisin sanoen mitä esimerkiksi työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien hallinta sisältää. Näitä auki kirjoitettaessa joudutaan pohtimaan muun muassa sitä, mitä materiaalituntemus tässä yhteydessä tarkoittaa. Suunnitelman tätä osaa laadittaessa yhteistyön merkitys korostui ja erityisesti työelämän näkemys ammatillisesta osaamisesta. Osa tehdessäni olin myös yhteydessä INFRA RY:een, joka on alan yrittäjien kattojärjestö, sekä suoraan alan yrittäjiin. Aikaisemmasta työkokemuksestani maarakennusalan esimiestehtävistä oli hyötyä tämän osion ammattitaitovaatimusten määrittelyssä. Näitä määrittäessä ajattelin kuin työelämän edustaja, eli millaista osaamista edellytän työntekijöiltä. Ammatillisen osaamisen tavoitteita määrittäessäni tukeuduin sekä omaan työkokemukseeni, yhteyksiin työelämän kanssa, että opettajakollegoihin. Kirjasin ylös tärkeimpiä kohtia, joita mainitut tahot mainitsivat, näin ollen opetussuunnitelman laatimiseen osallistui omalla panoksellaan myös elinkeinoelämä. Saamani informaation pohjalta laadin miellekartan, josta poimin oleellimmat asiat ja nivoin ne yhteen. Tämä vaiheen jälkeen olikin sitten jo helpompi laatia tutkintokohtaisen osan ensimmäinen versio. Tämä versio kiersi kollegoilla ja he kommentoivat sitä, sekä tekivät muutosehdotuksia.

6 AIKUISEN OPPIMINEN

Aikuisen oppiminen perustuu paljolti hänen aikaisempiin oppimiskokemuksiinsa. Opetuksessa on huomioitava aiemmin opittu ja näin ollen myös opetussuunnitelma sisällöllisesti perustuu siihen olettamukseen, että perusasiat on opittu jo aiemmin. Aikuisen oppimisessa myös itseohjautuvuus korostuu, samoin heidän oppimisensa perustuu ongelmaperusteiseen ja tekemällä oppimiseen. Myös opiskelijan aikaisempi kokemus on pystyttävä hyödyntämään henkilökohtaistamisen kautta ja siten siitä muodostuu rikas oppimisen lähde. Teoria on myös pyrittävä välittömästi soveltamaan käytäntöön. Nämä kaikki asiat johtavat siihen, että oppimiskäsitys on konstruktivistinen. Aikuisopetuksessa opetustilanteissa korostuu tasa-arvoinen, toisia kunnioittava ja epämuodollinen ilmapiiri. Tavoitteiden määrittäminen ja niistä neuvottelu sekä opintojen suunnittelu yhdessä opiskelijan kanssa kuuluu nimenomaan aikuisopiskeluun. Itsearviointi on luonnollisesti tärkeä osa opintojen etenemistä ja oppimisen edistymistä ja siitäkin keskustellaan yhdessä. Edellä mainittuun liittyy myös muu arviointi, joka sekin suoritetaan yhdessä ja tällöin määritellään koulutustarpeet uudelleen.

Opetussuunnitelma on edellä mainittujen perusteella laadittava ongelmalähtöiseksi ja siinä tulee ainakin omalla alallani korostua tekemällä oppiminen. Omalla alallani opiskelijoiden aikaisempi koulutustausta on hyvin kirjava ja monilla on aiemmat opinnot jäänyt kesken, taustalla voi olla vain peruskoulu. Tämä piirre esiintyy etenkin ikäluokissa 20–30 v., vanhemmissa ikäluokissa n. 30–50 v. taustalla on yleensä vanha ammatti-, keski- tai kansalaiskoulu. Tällöin kysymyksessä on varsin epähomogeeninen ryhmä ja nämä on huomioitava opetussuunnitelmaa laadittaessa.

Koulutus, johon opetussuunnitelma on laadittu, kestää noin 11 kuukautta, siksi on tärkeää, että mahdolliset oppimisvaikeudet havaitaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Näin mahdollistetaan opiskelijalle mahdollisuus yksilölliseen ohjaukseen ja arvioinnissa voidaan ottaa huomioon kyseiset häiriöt. Kuitenkin siten, että tavoitteet asetetaan realistisiksi ja työelämän kvalifikaatiot

huomioiden, sekä riittävän haasteelliseksi, jotta oppimista ja halua oppia lisää tapahtuisi

7 ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Tämä osa opetussuunnitelmassa on koko koulutuksen ajan mukana, niin työnopetuksessa kuin teorian opetuksessakin. Se on osa oppilaitoksen toimintastrategiaa sekä aikuiskoulutuksessa että toisella asteella. Kirjaamalla nämä opetussuunnitelmaan sitoudumme myös niitä noudattamaan ja opettamaan, sekä huomioimaan ne opetuksessa. Elinikäikäisen oppimisen avaintaidot sisältävät opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden yhteisen painotuksen ja kaikille aloille yhteisen ydinosaamisen lisäksi perusopetuksen ja lukion aihekokonaisuuksia sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksia 2005/0221(COD) elinikäisen oppimisen avaintaidoiksi (Opetushallitus, 2008, Rakennusalan perustutkinto).

Niitä ovat:

- oppiminen ja ongelmanratkaisu
- vuorovaikutus ja yhteistyö
- ammattietiikka
- terveys, turvallisuus sekä toimintakyky
- aloitekyky ja yrittäjäjyys
- kestävä kehitys
- estetiikka
- viestintä- ja mediaosaaminen
- matematiikka ja luonnontieteet
- teknologia ja tietotekniikka
- aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Laatiessani opetussuunnitelmaa jouduin pohtimaan sitä, mitkä näistä avaintaidoista ovat tärkeimpiä. Mitä ovat avaintaidot, joita maarakennuskoneenkuljettaja tarvitsee joka päivä, mitä harvimmin? Opetussuunnitelmassa ovat kaikki kuitenkin mukana, koska tarkempi tarkastelu osoitti, että mitään ei oikeastaan voi jättää pois. Nämä taidot on sisällytetty jokaiseen opintokokonaisuuteen ja pystyäkseen pääsemään tavoiteltuun osaamiseen opiskelijan on hallit-

tava jollakin tasolla niitä kaikkia. Painotus on kuitenkin erilainen kuin esimerkiksi tietotekniikan osaamisella. Myös maarakennusalalla on tulevaisuudessa osattava toimia monikulttuurisessa työympäristössä myös pohjoisempaan Suomea, ei vain Etelä-Suomessa, jossa se on jo tätä päivää. Tämä on otettava huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa ja varauduttava siihen, että meillä on eri kulttuureista tulevia opiskelijoita.

Keskustelut työnantajien kanssa ovat vahvistaneet sitä käsitystä, että nykyisin maarakennuskoneenkuljettaja on moniosaaja ja hän osaa kehittää omaa työtään ja työyhteisön toimintaa, on sosiaalinen joukkuepelaaja. Tässä yhtälössä ammattitaito on yksi tekijä muiden joukossa ja opetussuunnitelma onkin laadittu siten, että tutkinnon suorittaneella on valmiudet kehittyä ammatissa juuri tuollaiseksi joukkuepelaajaksi. Tässä kontekstissa elinikäisen oppimisen avaintaidoilla on ratkaiseva merkitys.

8 YHTEENVETO JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

Opetussuunnitelman uudistaminen liittyy ensisijaisesti uusiin tutkinnon perusteisiin. (ks. Opetushallituksen määräys Dnro 5/011/2008) Toisekseen se liittyy myös oppilaitoksen kehittämissuunnitelmiin, strategioihin ja visioihin. Tästä kehitystyöstä on osoituksena aikuiskoulutukseen kaikille aloille laadittu opetussuunnitelman yhteinen osa (liite 2). Oppilaitoksen opetushenkilöstön seuraavilla koulutuspäivillä syksyllä on opetussuunnitelmatyöryhmän tarkoitus esitellä tarkemmin yhteinen osa, sekä aloittaa tiimeissä koulutuskohtaisten osien laatiminen. Pystyäksemme tarjoamaan laadukasta ja ajantasaista koulutusta on opetussuunnitelmatyön oltava jatkuvaa kehittämistä. Tässä kehitystyössä myös työelämän merkitys on tärkeä, olemmekin maarakennusalan koulutuksessa hyvin läheisessä yhteistyössä alan kattojärjestöjen ja yritysten kanssa. Tästä osoituksena on hakeutuminen INFRA Ry:n jäseneksi, jolloin saamme pääsyn järjestön jäsenille tarkoitetuille sivuille.

Opetussuunnitelmassa on mainittu verkko-oppimisympäristönä Moodle ja tämän alustan hyödyntäminen maarakennusalalla aikuiskoulutuksessa onkin yksi potentiaalisista kehittämisen kohteista. Nykyaikana suurimmalla osalla opiskelijoista on tietotekniikan perusasiat hallussa jo koulutukseen saavut-

taessa, joten on syytä pohtia myös verkko-opetuksen mahdollisuutta. Se vaatii opiskelijoilta itseohjautuvuutta ja aktiivista otetta opiskeluun. Moodlen hyödyntäminen yhtenä teoriaopetuksen muotona antaa lisää aikaa työnopetukseen ja kädentaitojen opetukseen. Henkilökohtaisen opetusohjelman laatiminen ja sen päivittäminen Moodlella on yksi niistä hankkeista, joita aion itse kokeilla syksyllä 2009 alkavissa koulutuksissa.

Reflektointi omasta osaamisesta on yksi arvioinnin perusteista ja siihen tulee kiinnittää enemmän huomiota, koska yksi arvioinnin perusta on oman työn arvioiminen suhteessa tavoitteisiin. Opetussuunnitelmassa oman työn arviointi ja sitä kautta osaamisen kehittäminen on yksi päätavoitteista ja on perusedellytys ammatillisen osaamisen kehittymiselle. Aikuiselta opiskelijalta odotetaan jo oman elämäkokemuksen pohjalta kykyä itsearviointiin ja oman osaamisen arviointiin. Todellisuudessa monet opiskelijat ovat erittäin vähän itseohjautuvia tai heillä ei ole sitä ollenkaan. Tähän aion itse omassa opetuksessani kiinnittää yhä enemmän huomiota. Opetussuunnitelmaa laatiessani pyrin tavoitteita määrittäessäni korostamaan itseohjautuvuuden ja reflektoinnin merkitystä. Mietin keinoja kuinka saan opiskelijat, joilla ei tuota itseohjautuvuutta ole, ajattelemaan reflektiivisesti. Tästä minulla on olemassa ideoita, jotka pohjautuvat osin kirjallisuudesta saamiini tietoihin ja osin omaan intuitioon. Etäopiskeluna suoritettavat opiskelut vaativat opiskelijalta hyvää itseohjautuvuutta, mutta miten sama saadaan pääosin lähiopetuksena toteutettavaan opiskeluun? Mielestäni huono itseohjautuvuus johtuu vanhoista opiskeluaajoista, behaviorismin kulta-ajoilta, jolloin opetus oli hyvin opettajakeskeistä. Tästä johtuu se, että etenkin lähiopetuksena toteutettavissa koulutuksissa opiskelijat odottavat, että opettaja antaa heille tiedon. Tämän vuoksi on minusta hyvin tärkeää, että koulutuksen orientaatiovaiheessa opetussuunnitelma käydään yhdessä läpi ja opettaja korostaa sitä, että vastuu oppimisesta on opiskelijalla ja opettaja on ohjaaja. Tällä minusta saavutetaan ensimmäinen vaihe, eli herätetään opiskelijat oppimaan. Valitettavasti työvoimapolitiisessa koulutuksessa on joskus opiskelijoita, joita opiskeleminen ei kiinnosta. Tällaisten opiskelijoiden kohdalla minusta on hyvä herättää halu oppimaan ja siinä tämä alkuvaiheen orientaatio on merkityksellinen.

Erilaiset oppijat on huomioitu opetussuunnitelmassa siten, että on otettu käyttöön termi henkilökohtaistaminen, joka näyttötutkintoperusteisessa aikuiskoulutuksessa tarkoittaa opiskelijan aikaisemman osaamisen huomioon ottamista. Se tarkoittaa myös oppimisvaikeuksien, kuten esimerkiksi luki- ja kirjoitusvaikeuksien huomioimista entistä paremmin. Koulutuksen alussa järjestettävän orientaatiojakson tarkoitus on kartoittaa opiskelijoiden ammatillinen taso ja opiskeluvalmiudet, sekä selvittää myös mahdolliset oppimisvaikeudet, jolloin opiskelijoille voidaan järjestää lisäohjausta tarpeen mukaan. Opetussuunnitelmassa koulutuksen kestoksi on määriteltä 40 opintoviikkoa, joten on tärkeää, että mahdolliset vaikeudet huomataan ja tiedostetaan ajoissa. Tällöin voidaan opetuksessa heti alusta määrittää lisäohjauksen tarve.

Oppilaitoksella on lisäksi työryhmä laatinut opetussuunnitelman liitteeksi selvityksen siitä, kuinka opiskelijoiden lähtötaso selvitetään sekä oppimisvalmiudet huomioidaan ja kuinka niitä kehitetään. Tämä liite on virallinen versio ja laiteetaan tilaajalle lähetettävän opetussuunnitelman mukana. Mielestäni opiskelijoille olisi hyvä laatia lyhennetty versio siitä, oppilaitoksella ei ole olemassa opiskelijan opasta aikuisopiskelijalle ja minusta tästä voisi hyvin ottaa siihen osia. Tämä opas olisi siten tuki myös opiskelijalle, jos opiskelussa tulee ongelmia. Opas olisi tarkoitettu vain pidemmille noin vuoden mittaisille koulutuksille.

Tätä kehittämishanketta tehdessäni ymmärsin paremmin opetussuunnitelman kontekstia ja yhteyttä opiskelija-opetussuunnitelma- opettaja (ks. Kansanen P, 2004). Kehittämishanketta tehdessäni hain tietoa niin opetussuunnitelman laatisesta kuin opettajana olemisesta koskien ammatillista aikuiskoulutusta. Kirjallisuutta oli hyvin vähän opetussuunnitelman laatisemiseen, joten avuksi piti ottaa aikuisen oppimista käsittelevää aineistoa. Sieltä löysin hyvin mielenkiintoisia artikkeleja, sekä verkkokirjoja, joita luin ihan mielenkiinnosta ja oman opettajan identiteettini rakentamista varten. Samalla sain vahvistuksia omille käsityksille, jotka perustuivat hyvin pitkälti intuitioon.

Artikkeleita lukiessani, mietin samalla opetussuunnitelmaa ja miten asiat voisi opettaa, sekä miten saada opiskelijat oppimaan, etenkin ne heikommat. Huomasin tätä työtä tehdessäni pohtivani jo syksyllä alkavia koulutuksia ja kuinka niissä toteutan opetussuunnitelmaa ja sen tavoitteita. Yhtenä tavoitteistani on

opetella Moodlen käyttö ja hyödyntää sitä opetuksessa, mielestäni se on yksi keino lisätä itseohjautuvuutta.

Olen pohtinut myös sitä, mikä oli minulle merkityksellisintä tässä opetussuunnitelman laatimisen prosessissa. En voi yksilöidä jotakin tiettyä asiaa, vaan koko opetussuunnitelman laatiminen oli kulminaatio, jossa yhdistyi kaikki se opettajaopintojen aikana oppimani ja opetustyössä kokemani. Tämän työn ja lukemani kirjallisuuden perusteella olen alkanut rakentaa myös omaa toiminta-teoriaani.

Minusta jokaisen opettajan on hyvä pyrkiä ja olla mukana opetussuunnitelmatyössä, koska sitä kautta aukenee myös oma opettajuus. Aikuiskoulutuksessa tämä on minusta tärkeää, koska jokaisella aikuisopettajalla on kokemuksia aikuisten opettamisesta ja oppimisesta ja niiden tietojen hyväksikäyttäminen opetussuunnitelmatyössä on merkityksellistä.

Lähteet

Hätönen, H. 2006. Eläköön opetussuunnitelma II. Opas ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja oppilaitoksille, Opetushallitus 2006

Kansanen, P. 2004. Opetuksen käsitemaailma. Jyväskylä: PS-kustannus

Laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta muutoksineen (L 630/1998, A 603/2005, A 1139/1999) Viitattu 3.6.2008 <http://www.finlex.fi/fi/laki/> lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö

Laki ja asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta muutoksineen. (L 631/1998, A 812/1998) Viitattu 3.6.2008 <http://www.finlex.fi/fi/laki/> lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö

Laki ja asetus linja- ja kuorma auton kuljettajien ammattipätevyydestä (L273/2007, A640/2007) Viitattu 4.6.2007 <http://www.finlex.fi/fi/laki/> lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö

Laki julkisesta työvoimapalvelusta (30.12.2002/1295)

Viitattu 3.6.2008. <http://www.finlex.fi/fi/laki/> lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö

Opetushallitus, Rakennusalan perustutkinnon perusteet 2008

(Dnro5/011/2008). Viitattu 26.4.2008.

<http://www.oph.fi/page.asp?path=1,17627,5238,6610,66968>

Aikuisdidaktiikka. Peruskäsitteitä ja rautalankamalleja. Jyri Manninen, Helsingin Yliopisto/Kasvatustieteen laitos. Viitattu 2.6.2008.

<http://www.dipoli.tkk.fi/ok/p/yoop/yoop99->

[03/kurssi2002/opintojakso1/manninenLP_041002WWW.PPT](http://www.dipoli.tkk.fi/ok/p/yoop/yoop99-03/kurssi2002/opintojakso1/manninenLP_041002WWW.PPT)

Liitteet

Liite 1. Opetussuunnitelma. Rakennusalan perustutkinto/ Maarakennuskoneenkuljettajan tutkintoon valmistava koulutus

Liite 2. Opetussuunnitelman yhteinen osa

Liite 1

RAKENNUSALAN PERUSTUTKINTO/ MAARAKENNUSKONEENKULJETTAJATUTKINTOON VALMISTAVA KOULUTUS (40 OV)

Koulutuksen tavoite

Tämä koulutuksen tavoite on, että opiskelijalla on valmiudet toimia kuljettajana kahdella maarakennuskonetyypillä alan erilaisissa tuotanto- ja kunnossapitotöissä sekä hän osaa tehdä talonrakennustyömaan perustusvaiheen töitä. Opiskelija pystyy suorittamaan tavanomaisia maarakentamiseen sisältyviä mittaus- ja merkintätöitä ja hän osaa käyttää rakennustyömaan perustyövälineitä, oikeita työtapoja ja materiaaleja. Osaa huomioida työssään työturvallisuuden ja edistää sen kehittymistä alalla. Hän on tietoinen rakentamisen ja sinä käytettävien materiaalien vaikutuksesta ympäristöön ja osaa vastata asiakkaiden esittämiin kysymyksiin niiden käytön ja hävittämisen yhteydessä syntyvistä päästöistä ja jäteongelmista. Koulutuksen jälkeen henkilö pystyy suoriutumaan työmaan yleisistä tehtävistä osittain itsenäisesti ja osittain työryhmässä muiden ammattityöntekijöiden ohjauksessa. Koulutus antaa perusteet hakeutua myöhemmin muihin maarakennusalan tehtäviin ja erikoistyökoneiden kuljettajaksi sekä antaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan jatko-opintokelpoisuuden yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin sillä edellytyksellä, että opiskelija suorittaa koko tutkinnon hyväksytysti. Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa vain osatutkinto, tästä keskustellaan opiskelijan, työpaikkaohjan ja oppilaitoksen edustajien kesken.

Pakolliset osat

- **Perustustyöt**
- **Maarakennuskoneiden käyttö**

Valinnaiset osat

- **Maarakennuskoneiden käyttö**
- **Maarakennuskoneiden huolto**
- **Maa-ainesten kuljetus**
- **Piharakentaminen**

Koulutuksen kohderyhmä ja pääsyvaatimukset

Pääsyvaatimuksena on voimassa oleva vähintään B-luokan ajokortti sekä hyvä terveys, normaali kuulo ja näkö, lisäksi eduksi katsotaan myös hyvä käsien ja jalkojen motorinen toimivuus. Etusijalla valinnassa ovat BC -luokan ajo-oikeuden omaavat sekä teknisen alan ammatillisen koulutuksen saaneet tai maarakennusalan työkokemusta omaavat henkilöt. Hakijoilla täytyy olla valmiudet epäsäännöllisiin työaikoihin sekä valmius matkatöihin.

Koulutuksen toteutus ja käytettävät opetusmenetelmät

Opintojen alussa on orientaatio jakso. Tällä jaksolla opiskelija perehtyy oppimiseen aikuisena ja siihen mitä osaaminen on ja miten oppimista tapahtuu.

Koulutus jakaantuu teoreettiseen perusteiden opetukseen, perusharjoitteluun harjoitusalueella ja huoltohallissa, työnopetukseen oppilaitoksen työmailla ja työssäoppimisjaksoon alan yrityksissä. Työnopetuksen menetelmänä on *tekemällä oppiminen*, *kokemuksellinen oppiminen* ja *ongelmalähtöinen oppiminen*. Työnopetuksen tapahtuu pienryhmissä 2-3 opiskelijaa/ työkohte. Työnopetuksessa käytetään demonstraatioita (kouluttaja näyttää mallin) ja ohjauksellista opetustapaa. Opetus oppilaitoksen työmailla on hyvin työelämälähtöistä, näissä kohteissa noudatetaan laatuasiakirjoja, kiinnitetään huomiota työmaakäyttämiseen ja opetellaan työmaakulttuuria, sekä noudatetaan alalla olevia käytäntöjä. Oppilaitoksen työmailla työskenteleviltä edellytetään hyviä perustaitojen hallintaa ja työaikojen noudattamista. Taitojen tason arvioivat työnopettaja ja vastuukouluttaja sekä opiskelija. Opiskelijan on osattava arvioida oman osaamisensa tasoa suhteessa tuleviin työtehtäviin ja sitä miten hän arvioi niiden edistävän omaa osaamistaan.

Opetus toteutetaan kuuden viikon periodeissa, jotka sisältävät teoriaopetusta sekä työnopetusta. Päivittäisen opetuksen jakautuessa seuraavasti: *teoriaopetuspäivinä klo 8.00-15.00 ja työnopetuspäivinä klo 7.30-15.30*. Työnopetuksessa noudatetaan työelämän normaalia työaika, jolloin myös taukojen pituus määräytyy sen mukaan. Opintojakso muodostuu näistä kuuden viikon periodeista ja toteutetaan opetuskokonaisuuksina esimerkiksi maa- ja vesirakentaminen on yksi kokonaisuus ja yhdyskuntarakentaminen oma kokonaisuus.

Opintojaksolla työnopetus toteutetaan siten, että teoriassa opittuja asioita sovelletaan käytännön työhön oppilaitoksen työmailla, jolloin ne tukevat toisiaan. Jokaisen opintojakson alussa on orientaatio eli siinä käsitellään yleisesti se mitä kyseisellä opintojaksolla on tarkoitus oppia ja mitkä ovat jakson osaamistavoitteet. Jakson päätteeksi opiskelija suorittaa itsearviointin, jossa hän arvioi omaa osaamistaan ja onnistumistaan opintojaksolla. Kouluttajat suorittavat myös arvioinnin ja kahden välisten keskustelujen pohjalta arvioidaan opiskelijan edistyminen. Teoriaopintojen arviointi suoritetaan opiskelijan suorittamien tenttien, harjoitusten, itsearviointin ja käytäntöön soveltamisen yhteisarviona. Verkko-opetusta käytetään apuna teoriaopetuksessa, jolloin opiskelijat joko itsenäisesti tai pienryhmissä tekevät pienimuotoisia esitelmiä jostakin maarakentamiseen liittyvästä aiheesta (esimerkiksi tien talvikunnossapidosta). Oppilaitoksella on käytössä MOODLE oppimisympäristö, jonne on koottu materiaalia liittyen näihin tehtäviin.

Henkilökohtainen kehittämissuunnitelma eli HEKSU-lomakkeisto on lomake jossa opiskelija kuvaa henkilökohtaistamis-prosessin eri vaiheita. HEKSU on väline opiskelijan ammatillisen kasvun ohjaamisessa ja se laajentuu ja tarkentuu opintojen edetessä. Opiskelija laatii itse tämän dokumentin Moodle oppimisalustalle. Tähän lomakkeeseen liittyy lisäksi henkilökohtaisen näyttösuunnitelman lomake (HEN-SU), joka toimii työkaluna tutkinnon osien näyttöjen suunnittelussa.

Opiskelu perustuu henkilökohtaisiin opiskelusuunnitelmiin (HOPS), joissa otetaan huomioon opiskelijan aikaisempi koulutus ja työkokemus. Opiskelija laatii itse HOPS:n ja täydentää sitä opiskelun aikana. Koulutuksen alussa opiskelijan kanssa käydään hänen laatimansa HOPS:n pohjalta keskustelu yhdessä vastuukouluttajan ja työnopettajan kanssa. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma on opiskelijan itsensä laatima ja sitä täydennetään opiskelujen edetessä. Opiskelijalla on mahdollisuus myös lisäohjaukseen ja ohjauksen tarve määrittellään yhdessä opiskelijan, ohjaavan

opettajan ja työnopettajan kanssa. Koulutuksessa opiskelijoita ohjataan jatkuvaan omien tietojen ja taitojen ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä toimimaan oma-aloitteisesti ja itseohjautuvasti. Opiskelun tueksi opiskelijat pitävät henkilökohtaista oppimispäiväkirjaa, jonka muodon he valitsevat itse. Oppimispäiväkirjaa pidetään koko opiskelun ajan.

Opetuskalusto ja -tilat

Opetuskalustona käytetään alla olevan luettelon koneita kiertävänä siten, että koulutuksen käytössä on keskimäärin kolme työkonetta kahdeksan opiskelijan ryhmää kohti sekä esimerkiksi huollettava kone koko ajan. Käytössä on myös vuokrattua kalustoa tarvittava määrä. Kalusto on opetukseen sopivaa ja yleisesti alalla käytössä olevaa. Mittauskalustona on maarakennustyömailla yleisesti käytössä oleva kalusto.

Konetyyppi	Merkki	vm.	Lisävarusteet
Kaivukone	Case 688BP	-95	Pyörivä / kallistuva kauhaliitin (rototilt), luiska- ja kuokkakauha
Kaivukone	Lännen 217	-86	Kuokkakauha, metsäojakauha, luiskakauha
Kaivukone	Lännen T17	-83	Suoalusta, metsäojakauha, luiskakauha
Kaivukone	Lännen M12	-82	Kallistuva kauha, iskuvasara, asfalttileikkuri
Kaivukone	Lännen S9	-82	Metsäojakauha, kuokkakauha
Kaivurikuormaaja	JCB 4x4x4	-98	Kallistuva liitin, kuokka-, luiska- ja kaapeliojakauha, siipikauha, jatkopuomi
Pyöräkuormaaja	Valmet 900	-88	Alue-aura, harjalaite, haarukkanostimet, vaaka
Dumpperi	Volvo 861	-85	sora- / maan-ajolava
Puskutraktori	Liebherr	-82	Puskulevy
Traktori (2 kpl)	Valmet	2000	lumilinko, perävaunu, sirotin, etukuormaaja, lana
Kuorma-auto	Scania		sora- / maan-ajolava
Kuorma-auto	Volvo N10	-82	Sorakasetti
Kuorma-auto	Volvo FH16	-97/-03	Automaatti sorakasetti
Huoltoautot (5 kpl)		-82...-00	opiskelija- / huoltotarvikekuljetukset
Kuorma-auto	Volvo F10	-90	Koneiden siirtoon sopimus-lavetti
Kaivukone	VolvoEc140	-02	Pyörivä / kallistuva kauhaliitin (rototilt), luiska- ja kuokka-kauha
Kaivukone	Komatsu	-00	Pyörivä / kallistuva kauhaliitin (rototilt), luiska- ja kuokka-kauha
Kaivukone	Komatsu	-02	Pyörivä / kallistuva kauhaliitin (rototilt), luiska- ja kuokka-kauha
Kaivurikuormaaja	Komatsu	-03	Kallistuva liitin, kuokka-, luiska- ja kaapeliojakauha
Pyöräkuormaaja	Caterpillar	-04	Alue-aura, harjalaite, haarukkanostimet, vaaka
Maastomittauslaitteet: tasolaser (6 kpl), vaaituskojeet, teodoliitti, kulmaprismat, pituuden mittausvälineet			

Maarakennuskoulutuksessa käytettävät tilat ovat seuraavat:

Luokkahuone, hallitilat ja perusharjoittelualaue Kuopio, Hakekatu 1

Luokkahuone, hallitilat ja perusharjoittelualaue Ylämylly, Peltisepänpolku 11

Luokkahuoneet ja hallitilat (täyd. korjaamokalusto), Ylä-Savon Ammattiopisto, Iisalmi

Ajoharjoittelualue, Iisalmi

Lisäksi suuri osa maarakennustöiden ja -koneen käytön harjoittelusta suoritetaan todellisilla asiakastyömailla.

Työssäoppiminen

Työssäoppimispaikat järjestetään yhteistyössä alan työnantajien kattojärjestön INRFA RY:n sekä alan yritysten kanssa. Opiskelijat etsivät itse työssäoppimispaikan, joko omalta kotiseudultaan tai oppilaitoksen toimipisteen läheisyydestä. Mikäli työssäoppimispaikan löytämisessä on vaikeuksia, avustaa vastuukouluttaja tällöin opiskelijaa. Työssäoppimispaikan soveltuvuudesta keskustellaan vastuukouluttajan kanssa ennen paikan lopullista valintaa. Vastuukouluttaja arvioi onko paikka soveltuva opiskelijalle ja saako hän siellä riittävää ohjausta sekä ovatko työtehtävät riittävän monipuolisia, jotta ne tukisivat opiskelijan oppimista.

Työssäoppiminen tapahtuu koulutuksen aikana joko useana eri jaksona aina sopivan kokonaisuuden yhteydessä tai koulutuksen päätteeksi pitempänä jaksone. Sen tavoitteena on luoda opiskelijalle mahdollisuus saada kokemusta käytännön työtehtävistä omalta koulutuslallaan ja helpottaa myös työpaikan saantia. Henkilökohtaistamista voidaan käyttää myös työssäoppimisessa, mikäli opiskelija on edistynyt opinnoissaan hyvin ja opiskelijan sekä kouluttajien välisissä keskusteluissa todetaan, että se on opiskelijan oppimisen kannalta parasta. Työssäoppimispaikan on myös oltava kyseiset edellytykset täyttävä eli sen on tarjottava opiskelijalle monipuolisia työtehtäviä, jotka edistävät hänen oppimistaan.

Työssäoppimisesta tehdään kirjallinen sopimus yrityksen, opiskelijan ja oppilaitoksen kesken, jossa sovitaan tavoitteet sekä kunkin osapuolen tehtävät. Työssäoppimisen tavoitteiden saavuttamiseksi nimetään työpaikkaohjaaja. Työssäoppimisjaksolta tehdään arviointi yrityksen toimesta, jossa arvioidaan opiskelijan ammatillinen osaaminen sekä muu soveltuvuus alan työtehtäviin. Opiskelija pitää työssäoppimisjaksolla oppimispäiväkirjaa, johon hän kirjaa päivittäin ne työtehtävät joihin on osallistunut. Jakson päätteeksi hän arvioi omaa osaamistaan asetettuihin suhteissa tavoitteisiin.

Oppimisen ja työllistymisen kannalta hyvien työssäoppimispaikkojen hankintaa helpottaa kouluttajien hyvä yritystuntemus sekä erittäin pitkäaikaiset ja hyvät suhteet alan yrityksiin. Työssäoppimispaikkoina on pääasiassa yksityissektorin yrityksiä.

Tutkinnon järjestämisen organisointi ja arviointi (Näyttösunnitelma)

Oppilaitoksella on voimassa oleva tutkintojen järjestämisoikeus. Tutkinnon näytöt järjestetään joustavasti koulutukseen liittyvinä osioina aidossa työympäristössä työssäoppimispaikoilla. Tutkintoon kuuluvat eri osa-alueiden näytöt järjestetään siten, että niistä muodostuu toisiaan tukevia kokonaisuuksia. Opiskelija suorittaa itsearvioinnin, joka huomioidaan arviointikokouksessa. Opiskelija saa olla läsnä tässä kokouksessa.

Tutkintosuoritusten arvioinnissa käytetään kolmikantaan (työntekijät, työnantajat ja oppilaitos) perustuvaa tutkinnon vastaanottajaryhmää. Oppilaitoksen edustaja ei voi olla koulutuksen oma vastuuopettaja.

Tutkintosuoritukset arvioidaan tutkinnon perusteiden mukaisesti numeroin seuraavasti

- T1 (tyytyttävä)
- H2 (hyvä)
- K3 (kiitettävä)

Tutkintosuoritus voidaan myös hylätä, jolloin tutkinnon suorittajalla on yksi uusimis- mahdollisuus jokaista tutkinnon osan suoritusta kohti koulutuksen aikana. Tutkinnon osan hylkäämisen voivat aiheuttaa esimerkiksi työturvallisuusrikkomus, joka on aina hylkäyksen peruste. Tämän lisäksi tutkintosuorituksen suorittaminen aiheuttaa vaaraa tai tuntuva taloudellista menetystä työnantajalle, tässä tapauksessa tutkinnon osan suorittaminen keskeytetään.

Tutkinnon osat arvioidaan Rakennusalan perustutkinto/Maarakennuskoneenkuljettaja tutkinnon perusteiden mukaisesti. Nämä käydään koulutuksen aikana yksityiskohtaisesti, jolloin opiskelija ymmärtää mitä osaamista häneltä vaaditaan hyväksyttävän tutkinnon suorittamiseksi.

Tutkinnon osan arviointiin vaikuttavat lisäksi opiskelijan koulutuksen aikana osoittama aktiivisuus ja kehittyminen, sekä työharjoittelussa tapahtunut edistyminen.

Tutkinnon osien arviointikriteerit löytyvät Opetushallituksen internet sivuilta seuraavasta osoitteesta <http://www.oph.fi>. Opiskelijoille jaetaan alun orientaatiojaksoilla koulutuksen opetussuunnitelma ja sen liitteenä tutkinnon arviointikriteerit, tällöin opiskelija pystyy itse seuraamaan omaa edistymistään suhteessa arviointikriteereihin ja näin kehittämään jatkuvasti omaa osaamistaan.

Koulutuksen aikana on opiskelijalla mahdollisuus suorittaa seuraavat pakolliset tutkinnon osat:

1. Perustustyöt

2. Maarakennuskoneiden käyttö (yhdellä koneella)

Sekä valinnaisena tutkinnon osina:

1. Maarakennuskoneen käyttö

2. Maarakennuskoneen huolto

3. Maa-ainesten kuljetus

4. Piharakentaminen

KOULUTUKSEN YLEISSIVISTÄVÄT SISÄLLÖT

Laajuus yhteensä

1 ov

Sisältö

Aikuisen oppiminen

- Mitä on osaaminen?
- Hyvän oppimisen kriteerit
- Oppimistyylit

Elinikäisen oppimisen avaintaidot

- oppiminen ja ongelmanratkaisutaito
- vuorovaikutus ja yhteistyö
- ammattietiikka
- terveys, turvallisuus sekä toimintakyky
- aloitekyky ja yrittäjäyys
- kestävä kehitys
- estetiikka
- viestintä- ja mediaosaaminen
- matematiikka ja luonnontieteet
- teknologia ja tietotekniikka
- aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Asiakaspalvelu

- asiakaspalvelun perusteet

Tuottava toiminta

- laadun kehittäminen ja merkitys
- taloustietämys
- tuottavuuden merkitys työssä

Työelämä tietous

- työmarkkinatilanne
- verkostojen merkitys
- vierailut alan yrityksissä
- kouluttautumismahdollisuudet
- työpaikan hakeminen: yhteydenotot, haastattelut, työnhaun eri kanavat

Työkunnan ylläpito- ja kehittäminen

- kuntotestaukset , liikunta

Työnhakuvalmennus sisältyy työelämätaitoihin eikä erillistä työnhakuvalmennusta pidetä. Työnhakuvalmennus toteutetaan siten, että tietotekniikan opintojaksonyhteydessä tehdään työnhakuasiakirjat (ansioluettelo ja työnhakukirje) sekä opetellaan hyödyntämään internetiä työnhaussa.

Työelämä tietoutta käsitellään ammatin opettajan johdolla sekä ulkopuolisten luennoitsijoiden kanssa. Työmarkkinatilanteesta ja muun muassa alan osaamisvaatimuksista kertovat yritys elämän edustajat, sekä työnantaja- ja työntekijäpuolelta. Samalla he kertovat myös työnhaku menettelyistä ja verkostoitumisen merkityksestä työpaikan saannissa. Nämä vierailut ja koulutuspäivät ovat yksi muoto oppilaitoksen harjoittamasta työelämäyhteistyöstä.

Tuottavuus ja laatu ovat yksi avaintekijöistä osaamisessa ja ne ovat sidoksissa toisiinsa, työnopetuksessa oppilastyömailla korostetaan niiden merkitystä. Ne kuuluvat ammatissa toimivien arkipäivään, jolloin ne ovat myös mukana koko koulutuksen ajan, ei vain irrallisina kokonaisuuksina, vaan sidoksissa jokapäiväiseen työhön. Edelliseen liittyy hyvin läheisesti asiakaspalvelu, koska maarakentaminen on myös palveluammatti, maarakentaja tuottaa palveluita, joita hyödyntää niin omakotitalorakentaja kuin suuri rakennusyhtiö. Yrittämiseen ja yritys elämään liittyvien taloustietämyksen opetus tapahtuu oppilaitoksen yrittäjyyteen erikoistuneiden opettajien toimesta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät jokaisen ammatillisen opintokokonaisuuden sisälle osana opetusta, tämä tulee esille erityisesti työnopetuksessa oppilaitoksen työmailla, jossa opiskelijat itsenäisesti ja ryhmässä suorittavat työtehtäviä. Avaintaidoista pääosa on myös työelämän asettamia ammattitaitovaatimuksia, jolloin niiden luonteva opetus tapahtuu työympäristössä. Tähän kokonaisuuteen sisältyvät niin sosiaalisten taitojen kehittäminen, kuin oma-aloitteisuuden ja itsearvioinnin kehittäminen koko koulutuksen ajan. Työnopetus tapahtuu oikeilla työmailla, jolloin toiminta on vastaavaa työssä ja niissä noudatetaan työelämään kuuluvia sääntöjä. Näihin kuuluvat muun muassa säännölliset elämäntavat, oman työn arvioiminen, työaika noudattaminen, yhteistyökyky, oma-aloitteisuus ja ongelmien ratkaisutaito.

Maarakennuskoneenkuljettajan ammatti on fyysisesti vaativaa ja oman työkuoron ylläpito on siten tärkeää. Tähän liittyy liikunta, liikunnan opetuksen kesto on yksi opintoviikko sijoittuen koko koulutusajalle. Opiskelijoille suoritetaan koulutuksen alussa ja lopussa kuntotestaus. Opintokokonaisuuteen liittyy myös yhden päivän mittainen luento terveellisen ruokavalion merkityksestä yleiseen hyvinvointiin. Luennon pitää oppilaitoksen ravitsemus alan opettaja.

AMMATILLISET SISÄLTÖKOKONAISUUDET

PAKOLLISET OSAT

Perustustyöt

7 ov

- Maa- ja vesirakennustyöt
- Mittaus
- Työturvallisuus rakennustöissä/maa- ja vesirakennustöissä
- Piirustusten ja työselitysten luku
- Materiaalitietous
- Tilavuuskäsitteet
- Matematiikan ja tietotekniikan sovellutukset

- LVIS-töiden perusteet
- Työvälineet

Maarakennuskoneiden käyttö **15 ov**

- Työkoneiden rakenne
- Työkoneiden käyttötekniikka
- Työkoneiden käytön perusharjoitus
- Konetöiden harjoittelu

VALINNAISET OSAT **5 ov**

Maarakennuskoneen käyttö(eri kone kuin pakollisessa osiossa)

Maarakennuskoneiden huolto

- Työkoneiden huolto ja korjaus
- Tulityökurssi
- Dieselmoottori
- Työkonehydrauliikka
- Työkoneiden sähkölaitteet
- Työkoneiden voimansiirto/ohjauslaitteet/jarrut
- Huolto- ja korjausharjoittelu

Maa-ainesten kuljetus(syyskuun 2009 jälkeen on tämän osion lisäksi otettava Kuljetusalan perustason ammattipätevyys osio)

Piharakentaminen

- Viherrakentaminen
- Viheralueiden ylläpito
- Istutustyöt
- Materiaalitietous

Työssäoppimisjakso **12 ov**

Yhteensä **40 ov**

Koulutukseen kuuluvat lisäksi yhden päivän lyhytkurssit, ja niiden suorittaminen on hyväksyttävän tutkinnon suorittamisen edellytys ja ovat siten osa ammattitaitovaatimuksia. Oppilaitoksella on koulutuksen saaneet asiantuntijat, jotka pitävät nämä koulutukset. Näitä lyhytkursseja ovat seuraavat:

- Työturvallisuuskortti
- EA1
- Tieturva 1
- Vesihygeniapassi
- Tulityökortti

PAKOLLISET OSIOT

Perustustyöt

Osaamistavoite:

Opiskelija/tutkinnon suorittaja osaa suunnitella työnsä piirustuksien ja/tai rakennetta koskevan työselityksen avulla. Hän osaa materiaalien eri käsittelyvaiheet ja niiden suojaamisen, osaa lukea rakennuspiirustuksia, sekä tehdä työhön liittyviä materiaalilaskelmia. Hän osaa tehdä perustoihin liittyviä maa- ja vesirakennus-, lämmöneristys- ja vedeneristystöitä. Pystyy toimimaan kaivuvaiheessa avustajana ja osaa suorittaa tarvittavia mittauksia perusmittavälineillä. Osaa tehdä perustusten rakentamiseen liittyviä töitä (muotit, raudoitus, betonointi, purku- ja jälkihoito) asentaa peruselementtejä ja tehdä perustusten harkkomuurauksia. Osaa tehdä työhönsä liittyviä aloitus- ja lopetustöitä, sekä huolehtia väliaikaisten LVIS-asennusten kunnosta ja avustaa LVIS-töissä. Hän osaa lajitella jätteet ja uusiokäyttää materiaaleja. Huomioi työmaan muuttuvat olosuhteet ja huomioi työssään muut työmaalla olevat henkilöt ja työn laatuvaatimukset. Kehittää omia vahvuuksiaan tuottavaan toimintaan hyödyntäen työyhteisön asiantuntemusta. Toimii työntekijänä oikeuksiensa, etujensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti. Ottaa huomioon työssään materiaalien ominaisuudet ja erilaisten perustusrakenteiden toiminnan pääperiaatteet. Hän osaa käyttää rakennustyömaalla tarvittavia työkaluja ja tuntee niiden turvallisuusmääräykset sekä noudattaa niitä. Hänellä on lisäksi oltava voimassa oleva tulityökortti, työturvallisuuskortti ja perustaidot ensiavun antamiseen.

Sisältö ja sisällölliset tavoitteet:

Sisältö	Tavoiteltava osaaminen
<p>Suunnitelmien tulkinta ja materiaalitietous</p> <ul style="list-style-type: none"> - piirustukset, työselitykset - materiaalit - matematiikka 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa suunnitella työnsä piirustusten ja työselitysten avulla ja pystyy lukemaan niitä, erottaa eri piirustukset (pituus-, poikki- ja rakennepiirustukset, detaljit), tietää mistä hakea tarvitsemaansa tietoa, ymmärtää piirustusten merkityksen kokonaisuuteen - pystyy tekemään perustustöihin liittyviä materiaalilaskelmia - tuntee perustustöissä käytettävät materiaalit ja niiden käyttötarkoituksen, sekä osaa käyttää niistä oikeita nimityksiä ja osaa asentaa oikeat materiaalit - ottaa työssään huomioon ympäristövaikutukset, sekä työskentelee turvallisesti - tietää eri rakennusmateriaalien ominaisuudet sekä erilaisten perustusrakenteiden pääperiaatteet

<p>Työprosessin hallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - kokonaisuus - taloudellisuus - laatu - olosuhteet - työturvallisuus 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita, sekä poikkeamissa kykenee neuvottelemaan niistä - osaa toimia laatuperiaatteiden mukaan ja tuntee työnsä vaikutuksen yrityksen kokonaistaloudelliseen tulokseen, pyrkii jatkuvasti kehittämään ammattitaitoaan, sekä noudattaa työturvallisia työtapoja - osaa ottaa työssään huomioon muuttuvat ja erilaiset olosuhteet, sekä pystyy toimimaan yhteistyössä työmaalla olevien eri toimijoiden kanssa - osaa tehdä työhön liittyvät aloittamis- ja lopettamistoimet
<p>Rakennustyömaan vaiheet</p> <ul style="list-style-type: none"> - toimiminen työmaalla - materiaalituntemus - yhteistyö ja vuorovaikutus - mittaus - muotit,raudoitus - valu - perustustyöt - muuraus - betonityöt - kuivatus - maa- ja vesirakennustyöt 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - pystyy toimimaan työmaalla osana työyhteisöä ja on työssään omatoiminen - osaa käyttää kulloiseenkin työvaiheeseen tarvittavia materiaaleja ja tuntee niiden ominaisuudet, käyttötarkoituksen sekä ottaa niitä käyttäessään huomioon ympäristön ja työturvallisuuden - pystyy toimimaan eri tehtävissä kussakin työvaiheessa, pystyy ohjaamaan konetyötä, sekä suorittamaan tarvittavia mittauksia - tuntee ja tietää erilaiset anturatyypit - osaa tehdä perustusmuotteja ja raudoituksia, sekä suorittaa betonivaluja - osaa suorittaa betonivalun valmistelutyöt, sekä jälkihoidon, pystyy purkamaan muotit - osaa pohjarakennustoissa käyttää oikeita työmenetelmiä, sekä laitteita, pystyy ohjaamaan konetyötä - huomioi näissä töissä työturvallisuuden ja osaa erotella jätteet, sekä uusiokäyttömateriaalit - osaa tehdä salaojituksia ja sadevesijärjestelmien asennuksia ja tuntee erilaiset rakennuspohjan kuivatusrakenteet (salaojitus, sadevesi, kapillaari)
<p>Työmenetelmät ja välineet</p> <ul style="list-style-type: none"> - betonitiivistin(vibra) - käsityökalut - maantiivistin - raudoituksen työvälineet - nostoapuvälineet - laastin sekoitin 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa käyttää työssä tarvittavia käsityökaluja ja tuntee ne, sekä osaa suorittaa niihin tarvittavat huolto- ja korjaustoimenpiteet - osaa betonivaluissa toimia itsenäisesti ja omatoimisesti, suorittaa työnsä laadukkaasti - osaa käyttää betonirauoituksessa käytettäviä työkaluja - ymmärtää laadukkaan työn merkityksen kokonaistaloudellisesti ja kehittää omaa osaamistaan
<p>LVIS-työt</p> <ul style="list-style-type: none"> - asennus - huolto 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa avustaa LVIS-töissä, osaa huolehtia väliaikaisten asennusten kunnosta - osaa suorittaa kuivatukseen liittyvien putkistojen ja kaivojen asennuksia, sekä käyttää siinä tarvittavaa mittauskalustoa - tietää kaltevuuden merkityksen viemäriasennuksissa

<p>Elinikäisen oppimisen avain- taidot</p> <ul style="list-style-type: none"> - terveys - turvallisuus - toimintakyky 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää turvallisuuden merkityksen omassa työssään ja työympäristössään, ei ota riskejä, sekä huomioi muut - havainnoi puutteet ja tiedottaa niistä, kykenee korjaamaan puutteet ja toimii annettujen ohjeiden mukaan - käyttää suojavälineitä ja pystyy arvioimaan niiden soveltuvuuden/riittävyuden suhteessa suoritettavaan työhön - pystyy motivoituneesti huolehtimaan työ-kunnostaan ja tietää terveellisten elintapojen merkityksen työkuuntoon
---	--

Maarakennuskoneiden käyttö

Osaamistavoite:

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa käyttää työnsä suunnitteluun piirustuksia ja työselityksiä. Osaa käyttää yhtä maarakennuskonetta tavanomaisissa maarakentamisen kohteissa (maa- ja vesirakentaminen, kunnallistekniset työt ja liikennealueiden rakentaminen) ja tuntee muiden maarakennuskoneiden käytön perusasiat (kaivinkoneet, kaivurikuormaajat, kuormaajat, telapuskutraktorit, tiivistyskoneet, traktorit ja kuljetusvälineet). Tekee koneiden päivittäiset tarkastukset ja koneen ennakoivan huollon sekä huolehtii koneen siisteydestä. Osaa valmistella koneen siirron ja ajaa sen kuljetusalustalle. Osaa suorittaa maarakentamisessa yleisimmin tarvittavia mittauksia ja osaa tehdä niissä käytettäviä mittausmerkintöjä käyttäen yleisimpiä mittausvälineitä (lasermittavälineet) sekä arvioida mittauskaluston toimivuuden ja huollon tarpeen. Ottaa huomioon työssään materiaalien ominaisuudet ja rakenteiden toiminnan pääperiaatteet sekä ympäristönsuojelun. Osaa käyttää maarakennustöiden vaatimia tavallisia työkaluja. Osaa vastaanottaa, siirtää ja työstää maarakennustöissä käytettäviä materiaaleja. Osaa toimia työryhmän jäsenenä kunnallisteknisissä töissä ja avustavissa tehtävissä maa-, vesi- ja liikennealueiden rakentamisessa. Osaa tehdä työhönsä liittyviä aloitus- ja lopetustöitä. Huomioi työssään työturvallisuusnäkökohdat ja ympäristönsuojelun (lajitella jätteet). Pystyy toimimaan yhteistyössä muiden kanssa sekä osaa esitellä ja arvioida suullisesti omaa työtään ja työn laatua. Huomioi työssään työturvallisuusnäkökohdat ja ylläpitää työkykyään, käyttää turvallisia työtapoja ja työmenetelmiä, huolehtii omasta ja muiden turvallisuudesta, käyttää henkilökohtaisia suojaimia ja huolehtii niiden kunnosta. Lisäksi hänellä on oltava voimassa oleva Tieturva 1-kortti ja vesihygieniapassi.

Sisältö ja sisällöllinen osaaminen:

Sisältö	Tavoiteltava osaaminen
<p>Suunnitelmien tulkinta ja materiaali-tietous</p> <ul style="list-style-type: none"> – piirustusten ja työselitysten lukemisen/tulkinta – tilavuuskäsitteet, materiaalit 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> – osaa lukea työpiirustuksia ja pystyy niiden perusteella suunnittelemaan työnsä, sekä kykenee niistä hahmottamaan oleellimmat työn tekemisen kannalta tärkeät asiat – pystyy piirustuksista laskemaan tarvittavat massat ja tilata oikean määrän oikeata tuotetta piirustuksissa ja työohjeissa määrättyihin kohteisiin
<p>Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien hallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - työmenetelmien hallinta - työvälineiden ja materiaalien hallinta - yhdyskuntarakentaminen - tienrakennus - kivenjalostus - liikennealueiden rakentaminen - maa- ja vesirakentaminen - kunnallistekniset työt - lait ja asetukset - mittaus 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> – osaa käyttää kussakin maarakentamisen eri työvaiheessa oikeanlaisia työmenetelmiä, koneita ja laitteita – osaa vaihtaa maarakennuskoneeseen työvaiheeseen sopivimman työlaitteen – erottaa erilaiset jalostetut materiaalit, kykenee erottamaan eri maalajit ja ottamaan niiden ominaisuudet huomioon työssään – osaa liikennealueiden rakentamisen pääperiaatteet, tieluokituksen, tien kunnossapidon – osaa suorittaa yleisimpiä tienrakentamiseen liittyviä töitä (raivaus, maaleikkaus, pengerrys, täyttö), tuntee tienrakentamisen yleiset laatuvaatimukset – osaa suorittaa kunnallisteknisiin töiden pääperiaatteet (vesi- ja viemärilinjojen rakentaminen, putkien asennus, kaivojen asennus) ja tuntee käytettävät materiaalit, tuntee kadunrakentamisen pääperiaatteet – tietää yleiset kunnallisteknisten töiden laatuvaatimukset -tietää maarakentamista säätelevät lait ja asetukset (maa-aineslaki, vesilaki, ympäristönsuojelulaki) – ottaa materiaalien käsittelyssä työturvallisuuden huomioon – osaa suorittaa yleisimmät maarakentamisessa tarvittavat mittaukset lasermittavälineillä, sekä arvioimaan laitteiston toimivuuden ja huollon tarpeen
<p>Maarakennuskonetyypit</p> <ul style="list-style-type: none"> – kaivinkoneet – kuormaajat – puskutraktorit – kaivurikuormaaja – dumpperit – tiivistyskoneet 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> – opiskelija/tutkinnon suorittaja käyttää yhtä maarakennuskonetta tavanomaisissa maarakentamisen kohteissa – tuntee muiden maarakennuskoneiden käytön perusasiat – pystyy suorittamaan koneen päivittäisen tarkastuksen, sekä suorittamaan ennakoivaa huoltoa ja huolehtimaan koneen siisteydestä

<p>Käyttötekniikka</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttöohjekirja - tarkastukset - hallinta - tarkastukset - ympäristö - työturvallisuus - siirto - käyttö 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - pystyy käyttämään hyväkseen käyttöohjekirjoja, sekä ymmärtää niiden tärkeyden - kykenee suorittamaan koneen käyttöönotto-tarkastukset - osaa käyttää koneen hallintalaitteita ja siten käyttämään konetta turvallisesti, sekä sammuttamaan koneen turvallisesti - toimii turvallisesti käyttäessään konetta ja pysäyttäessään sen - pystyy työssään ottamaan huomioon uusiokäyttö mahdollisuudet ja huomioi jätteen synnyn, sekä toimii sen mukaisesti - kykenee toimimaan yhteistyössä maarakentustöiden eri osapuolten kanssa - osaa käyttää tiivistyskalustoa, sekä muita maarakentamisessa käytettäviä työkaluja - valmistella koneen siirron ja ajaa sen kuljetusalustalle
<p>Käytön harjoittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - työmaat - työsuoritukset - työmenetelmät - koneet 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - pystyy työskentelemään osittain itsenäiseen ja osittain työryhmässä muiden ammattityöntekijöiden ohjauksessa yhdellä maarakennuskoneella turvallisesti, taloudellisesti ja alalla käytössä olevien tarkkuusvaatimusten mukaisesti, sekä ottaa huomioon ympäristön asettamat vaatimukset.
<p>Elinikäisen oppimisen avaintaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> - terveys - turvallisuus - toimintakyky 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää turvallisuuden merkityksen omassa työssään ja työympäristössään, ei ota riskejä, sekä huomioi muut - havainnoi puutteet ja tiedottaa niistä, kykenee korjaamaan puutteet ja toimii annettujen ohjeiden mukaan - käyttää suojavälineitä ja pystyy arvioimaan niiden soveltuvuuden/riittävyuden suhteessa suoritettavaan työhön - pystyy motivoituneesti huolehtimaan työkunnostaan ja tietää terveellisten elintapojen merkityksen työkuuntoon

VALINNAISET OSIOT

Maarakennuskoneen käyttö (eri kone kuin pakollisessa osiossa)

Osaamistavoite:

Osaa käyttää valitsemaansa maarakennuskonetta tavanomaisissa maarakennuskonetta tavanomaisissa maarakentamisen kohteissa (maa- ja vesirakentaminen, kunnallistekniset työt ja liikennealueiden rakentaminen). Osaa käyttää ja vaihtaa koneeseen liitetyjä laitteita. Osaamistavoitteet ovat muulta osin samat kuin pakollisessa osiossa.

Osion sisältö ja sisällölliset tavoitteet ovat yhtenevät pakollisen osion kanssa.

Maarakennuskoneen huolto

Osaamistavoite:

Opiskelija/tutkinnon suorittaja pystyy suorittamaan koneen huoltoon ja korjaukseen liittyviä toimenpiteitä (pienimuotoisia korjaushitsauksia). Osaa paikallistaa vikoja konerakenteissa ja koneen toimintalaitteissa. Hän osaa käyttää työssä tarvittavia työkaluja sekä huolehtii työympäristön siisteydestä. Osaa suunnitella työtään annettujen ohjeiden perusteella. Huomioi työssään turvallisuusnäkökohdat sekä työn ympäristövaikutukset. Toimii työyhteisön jäsenenä ja noudattaa annettuja ohjeita. Pystyy suullisesti esittelemään ja arvioimaan omaa työtään ja sen laatua.

Sisältö ja sisällöllinen osaaminen:

Sisältö	Tavoiteltava osaaminen
Huolto- ja korjaustyöt <ul style="list-style-type: none"> – käyttöohjekirja – siisteys – työkalujen ja laitteiden käyttö – huollot – korjaukset 	Opiskelija/tutkinnon suorittaja osaa <ul style="list-style-type: none"> – käyttää ohjekirjoja ja suunnitella työtään niissä olevien ohjeiden ja annettujen ohjeiden perusteella – kykenee paikallistamaan vikoja konerakenteissa ja toiminnassa – osaa tehdä pienimuotoisia korjaushitsauksia – kykenee huolehtimaan ja pitämään työskentelyalueen siistinä ja turvallisena ennen ja jälkeen työn aloittamista – kykenee suorittamaan koneen ohjekirjan mukaiset huollot – tietää ja tuntee huollon merkityksen ja tärkeyden
Moottori <ul style="list-style-type: none"> – perusrakenne – huollot ja toimintahäiriöt 	Opiskelija/tutkinnon suorittaja tuntee <ul style="list-style-type: none"> – moottoreiden perusrakenteet ja toimintaperiaatteen sekä yleisimmät toimintahäiriöt. Hän osaa tulkita oikein koneen hälytysjärjestelmää sekä kykenee vikaoireen perusteella järjestelmällisesti etsimään ja määrittämään korjaustarpeen käyttö-, huolto- ja varaosakirjoja käyttäen.

<p>Hydrauliikka ja pneumatiikka</p> <ul style="list-style-type: none"> - perusteet - piirrosmerkit, kaaviot - sovellutukset - rajoitukset - huolto ja sen tärkeys - toimintahäiriöt 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja tuntee</p> <ul style="list-style-type: none"> - työkoneissa esiintyvät hydraulijärjestelmät ja toiminnan sekä piirrosmerkit ja kaaviot, lisäksi tietää eri sovellukset ja käyttörajoitukset ja osaa suorittaa huollot sekä pystyy ohjekirjoja apuna käyttäen paikallistamaan yleisimmät toimintahäiriöt sekä vaihtamaan letkut ja tiivisteet.
<p>Sähkö laitteet</p> <ul style="list-style-type: none"> - perusteet - piirrosmerkit, kaaviot - lataus- ja käynnistysjärjestelmät - valaistusjärjestelmät - varusteet - yleisimmät toimintahäiriöt 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja tuntee</p> <ul style="list-style-type: none"> - sähkölaitteiden rakenteen ja toiminnan sekä niissä esiintyvät yleisimmät toimintahäiriöt, että hän pystyy järjestelmälliseen vikojen etsimiseen sekä määrittelemään korjaustarpeen käyttö-, huolto- ja varaosakirjoja apuna käyttäen.
<p>Voimansiirto/ohjauslaitteet/jarrut</p> <ul style="list-style-type: none"> - voimansiirtolaitteet - jarrujärjestelmät - ohjausjärjestelmät 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja tuntee</p> <ul style="list-style-type: none"> - voimansiirtojärjestelmien rakenteet ja toimintaperiaatteet sekä yleisimmät toimintahäiriöt, hän pystyy paikallistamaan oireiden perusteella vikakohteet ja määrittelemään korjaustarpeen käyttö-, huolto- ja varaosakirjoja käyttäen.
<p>Huolto- ja korjausharjoittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - huoltoharjoittelu 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> - paikallistaa käyttö- ja huolto-ohjekirjojen mukaiset huoltokohteet ja suorittamaan huoltotoimenpiteet oikeilla aineilla, tarvikkeilla ja työkaluilla. Hän kykenee suorittamaan kunnostus- ja korjaustöitä, joita koneen jatkuva kunnossapito edellyttää, ja jotka eivät vaadi erityistä ammattiosaamista ja erikoistyökaluja, hän työskentelee turvallisesti, taloudellisesti ja ympäristö- ja jätelain huomioiden.
<p>Elinikäisen oppimisen avaintaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> - terveys - turvallisuus - toimintakyky 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää turvallisuuden merkityksen omassa työssään ja työympäristössään, ei ota riskejä, sekä huomii muut - havainnoi puutteet ja tiedottaa niistä, kykenee korjaamaan puutteet ja toimii annettujen ohjeiden mukaan - käyttää suojavälineitä ja pystyy arvioimaan niiden soveltuvuuden/riittävyys suhteessa suoritettavaan työhön - pystyy motivoituneesti huolehtimaan työkunnostaan ja tietää terveellisten elintapojen merkityksen työkuuntoon

Maa-ainesten kuljetus

Osaamistavoite:

Opiskelija/tutkinnon suorittaja pystyy suunnittelemaan työnsä ohjeiden mukaan. Hän osaa kuljettaa maa- ja kiviaineksia sekä koneita. Osaa käyttää työhön ja kalustoon kuuluvia lisälaitteita. Osaa käyttää vaihtolavalaitteita ja tehdä kuorman varmistuksen. Tekee päivittäiset tarkastukset ja ymmärtää ennakoivan huollon merkityksen ja huolehtii kaluston siisteydestä. Osaa huomioida kuljettamansa kuorman turvatoimet. Osaa käyttää koneiden huoltoon ja kiinnittämiseen vaatimia tavallisia työkaluja. Ottaa työssään huomioon kuormansa edellyttämät turvallisuusnäkökohdat ja ylläpitää työkuuntoaan sekä huomioi työnsä merkityksen ympäristölle. Osaa suullisesti arvioida omaa työtään ja sen laatua, sekä kehittää jatkuvasti osaamistaan.

Sisältö ja sisällölliset tavoitteet:

Sisältö	Tavoiteltava osaaminen
Työprosessin hallinta <ul style="list-style-type: none"> – työn suunnittelu – kokonaisuus – talous/laatu 	Opiskelija/tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> – ymmärtää suunnittelun merkityksen työelleen noudattaa työaikoja ja ymmärtää työohjeet, sekä niiden noudattamisen tärkeyden – osaa toimia annettujen laatutavoitteiden mukaisesti, sekä osaa arvioida oman työnsä laatua, sekä kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi
Työmenetelmät, välineet, materiaali <ul style="list-style-type: none"> – kuorma – turvallisuus – kalusto – materiaalit 	Opiskelija/tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> – osaa sijoittaa kuorman oikein ja kuljettaa sitä oikein – osaa sijoittaa ajoneuvon kuormattavaksi ja kuorman purkuun, huomioi ajaessaan muun liikenteen – osaa valita ajolinjat – osaa koneiden erilaiset varojärjestelmät ja tietää niiden merkityksen, käyttää varolaitteita – suorittaa maa-aineskuljetuksia ja konesiirtoja, jos ajokorttiluokka sen sallii – tietää käyttöohjekirjan ja huolto-ohjekirjan merkityksen, huolehtii kaluston siisteydestä – tietää eri materiaalit ja niiden käyttötarkoituksen, sekä osaa niiden oikeat nimikkeet – osaa lukea ajoneuvon rekisteriotteen ja sieltä tarvittavat tiedot koskien miten paljon ajoneuvon saa kuormata – huomioi materiaaleja käsitellessään huolellisuuden ja taloudellisuuden
Perustana olevan tiedon hallinta <ul style="list-style-type: none"> – ohjeet ja määräykset 	Opiskelija/tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> – osaa huomioida kuorman vaikutuksen ajoneuvon ajettavuuteen – huomioi ajossa eri vuodenajat – noudattaa ajossa ohjeita, määräyksiä, lakeja ja asetuksia – tuntee eri kuljetuksille asetetut määräykset

C-kortti	Opiskelija/tutkinnon suorittaja – suorittaa ajokorttiluokan korotuksen C-luokkaan, ellei hänellä sitä ole
Elinikäisen oppimisen avaintaidot - terveys - turvallisuus - toimintakyky	Opiskelija/tutkinnon suorittaja - ymmärtää turvallisuuden merkityksen omassa työssään ja työympäristössään, ei ota riskejä, sekä huomioi muut - havainnoi puutteet ja tiedottaa niistä, kykenee korjaamaan puutteet ja toimii annettujen ohjeiden mukaan - käyttää suojavälineitä ja pystyy arvioimaan niiden soveltuvuuden/riittävyden suhteessa suoritettavaan työhön - pystyy motivoituneesti huolehtimaan työkunnostaan ja tietää terveellisten elintapojen merkityksen työkuuntoon

Piharakentaminen

Osaamistavoite:

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa käyttää työnsä suunnitteluun piirustuksia ja työselityksiä sekä osaa tehdä materiaali- ja menekkilaskelmia. Osaa tehdä tavallisimpia viherrakentamiseen liittyviä töitä (ylläpito, istutus, nurmikon rakentaminen) sekä osaa käyttää viherrakentamisessa tarvittavia koneita ja laitteita. Toimia konetyön ohjaajana sekä osaa ottaa näissä töissä huomioon työturvallisuuteen ja ympäristöön vaikuttavat tekijät. Osaa tehdä istutustöihin liittyviä mittauksia, vastaanottaa, siirtää ja työstää piharakentamisessa käytettäviä materiaaleja. Osaa tehdä työhönsä liittyviä aloitus- ja lopetustöitä. Osaa lajitella jätteet ja uusiokäyttää materiaaleja. Ottaa huomioon työssään materiaalien ominaisuudet ja materiaalien yhteistoiminnan sekä pintarakenteen edellyttämät vaatimukset. Huomioi työssään työturvallisuusnäkökohdat ja käyttää henkilökohtaisia suojaimia sekä noudattaa koneiden käytöstä annettuja turvallisuusohjeita. Huolehtii ja ylläpitää omaa työkykyään. Hän pystyy omatoimiseen työskentelyyn sekä kykenee arvioimaan suullisesti oman työnsä laatua ja toimii itseohjautuvasti kehittäen jatkuvasti omaa ammatillista osaamistaan.

Sisältö ja sisällölliset tavoitteet:

Sisältö	Tavoiteltava osaaminen
Työprosessin hallinta - työn suunnittelu - piirustukset/työselitykset - laatu - vuorovaikutus	Opiskelija/tutkinnon suorittaja - tuntee piirustusmerkinnät ja osaa niiden ja työselitysten avulla suunnitella työtään itsenäisesti sekä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa - pystyy arvioimaan työnsä laatua suhteessa laatumääräyksiin ja kehittämään osaamistaan
Työmenetelmien,-välineiden ja materiaalien hallinta - viherrakennustyöt - työvälineet - materiaalit	Opiskelija/tutkinnon suorittaja - ymmärtää viherrakentamisen perusteet, pystyy suorittamaan nurmikoiden ja istutusten perustamiseen liittyviä töitä - ymmärtää pohjatöiden merkityksen viher-

<ul style="list-style-type: none"> - mittaus - pihakalusteet - leikkikentät - koneet ja laitteet 	<p>rakenteen kasvulle</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa valita kulloiseenkin työvaiheeseen soveltuvan koneen sekä osaa niiden turvallisen käytön - tuntee ja tietää viherrakentamisessa käytettävät materiaalit ja osaa suorittaa työssä tarvittavia perusmittauksia - osaa asentaa erilaisia piha ja leikkipuisto kalusteita - käyttää tarvittavia materiaaleja huolellisesti ja taloudellisesti - pystyy suorittamaan katu- ja pihalaatoituk- sia sekä tekemään niiden vaatimia alusta- via töitä
<p>Perustana olevan tiedon hallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - piirustukset - määräykset - ympäristö - työselitykset 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa lukea piirustuksia ja työselityksiä ja pystyy niiden perusteella tekemään viher- rakentamiseen liittyviä töitä - tuntee alan määräykset ja laatuvaatimuk- set siinä määrin, että suoriutuu yksinkertai- sista viherrakennustöistä itsenäisesti ja ot- taa työssä huomioon ympäristön asettamat vaatimukset
<p>Elinikäisen oppimisen avaintaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> - terveys - turvallisuus - toimintakyky 	<p>Opiskelija/tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää turvallisuuden merkityksen omassa työssään ja työympäristössään, ei ota riskejä, sekä huomioi muut - havainnoi puutteet ja tiedottaa niistä, kyke- nee korjaamaan puutteet ja toimii annettu- jen ohjeiden mukaan - käyttää suojavälineitä ja pystyy arvioimaan niiden soveltuvuuden/riittävyys suhtees- sa suoritettavaan työhön - pystyy motivoituneesti huolehtimaan työ- kunnostaan ja tietää terveellisten elintapo- jen merkityksen työkuuntoon

Liite 2

**Ylä-Savon
ammattiopisto
Aikuiskoulutus**

Opetussuunnitelma ov 1

Alkamis- ja päättymispäivä

KO. AMMATTIALAN HOUKUTTELEVA KUVA

AMMATTITUTKINTOON VALMISTAVA KOULUTUS

Tämä opetussuunnitelma sisältää Ylä-Savon Ammattiopiston (YSAO) aikuiskoulutuksen yhteisen osan ja eriytyvässä osassa tutkintokohtaisen koulutustarjonnan tavoitteet, sisällöt ja suoritustavat.

Opiskelijan nimi:

www.ysao.fi

OPETUSSUUNNITELMAN YHTEINEN OSA

Tervetuloa opiskelemaan Ylä-Savon ammattiopiston aikuiskoulutukseen!	42
Mitä Sinun on hyvä tietää aikuisen oppimisesta	43
Ohjaus oppimisen ja näyttötutkinnon suorittamisen tukena	44
Oppimisen ja opetuksen menetelmät	44
Arviointi ja palaute	45
Aikuiskoulutuksen arvot ja toimintaperiaatteet	46
1. Itsestä huolehtiminen ja oman elämän hallinta	46
2. Yhteistoiminnallisuus ja yhdessä oppiminen	47
3. Sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden vahvistaminen.....	47
4. Työelämälähtöisyys ja työssäoppiminen	48
5. Työhyvinvointi ja työturvallisuus.....	48
Näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen tarkoitus	49
Tutkintorakenne ja tutkinnon suorittaminen.....	50
Henkilökohtaistamisen vaiheet ja dokumentointi.....	51
1. Hakeutuminen.....	51
2. Tutkinnon suorittaminen	52
3. Tarvittavan ammattitaidon hankkiminen	52
4. Dokumentointi	52

Tervetuloa opiskelemaan Ylä-Savon ammattiopiston aikuiskoulutukseen!

Ylä-Savon ammattiopiston aikuiskoulutus on ammatilliseen aikuis- koulutukseen erikoistunut oppimispaikka, joka tarjoaa koulutus- ja kehittämisspalveluja niin yksilöiden kuin yritysten ja yhteisöjenkin tarpeisiin. Tavoitteemme on osaltamme turvata seutumme elinvoimaisuus ja hyvinvointi valmentamalla osaavia ja ammattitaitoisia työntekijöitä työelämän eri tehtäviin, luomalla työssä oleville henkilöille mahdollisuuksia päivittää ja kehittää osaamistaan, kannustamalla yrittäjyyteen sekä tarjoamalla yrityksille ja yhteisöille osaavan henkilöstömme tuen oman toimintansa kehittämiseen. Myös työ- urien pidentämiseen tähtäävät toimet ovat toiminnassamme kes-

keisiä.

Toimintamme painottuu aikuisten näyttötutkintoihin valmistavaan koulutukseen sekä näyttötutkintojen järjestämiseen. Tarjontamme kattaa noin 50 erilaista tutkintovaihtoehtoa. Teemme aktiivista kehittämistyötä tutkintotarjontamme monipuolistamiseksi alueemme työelämän tarpeiden mukaisesti. Tavoitteemme on käynnistää 1-2 uutta tutkintoa vuosittain. Valikoimaamme kuuluu perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Ammatillisen tutkinnon tai sen osan suorittaa noin 500 opiskelijaa vuosittain. Järjestämme aktiivisesti myös muuta täydennys- tai henkilöstökoulutusta ja kehittämisspalveluja. Teemme tiivistä yhteistyötä työelämän kanssa toimintamme suunnittelun ja kehittämisen pohjaksi. Palvelujamme hyödyntää noin 3000 opiskelijaa vuosittain.

Toimintamme ydin rakentuu ammatilliselle aikuiskoulutukselle säädetyn työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän kautta. Tehtävän toteuttaminen edellyttää meiltä seutumme elinkeinoelämän rinnalla kulkemista aitona kehittämiskumppanina sekä aktiivista verkostoitumista muiden kehittämisspalveluja tarjoavien toimijoiden kanssa. Näihin haasteisiin vastataksemme olemme aktiivisia toimijoita monissa seutumme hyvinvointia ja elinvoimaisuutta tukevilla hankkeissa. Myös oman toimintamme kehittäminen rakentuu vahvasti seutumme elinvoimaisuutta tukevien palvelujen, toimintatapojen ja osaamisemme kehittämiseen.

Työelämälähtöisyyden rinnalla toinen, vahvasti toimintaamme ohjaava näkökulma on opiskelijoidemme sekä näyttötutkinnon suorittajien henkilökohtaisten polkujen mahdollistaminen ja tukeminen. Henkilökohtaisten polkujen suunnittelu ja toteuttaminen on vahvistanut toimintamme ohjauksellista otetta sekä opiskelijoidemme henkilökohtaisten tarpeiden mukaisten oppimismenetelmien ja tukitoimien kehittämistä.

Kerromme mielellämme lisää toiminnastamme sekä tarjoamistamme tutkinto- ja osaamisen kehittämismahdollisuuksista. Ota rohkeasti yhteyttä, niin etsitään yhdessä juuri Sinulle sopivin tapa päivittää osaamistasi!

Outi Rautiala
aikuiskoulutusjohtaja

Mitä Sinun on hyvä tietää aikuisen oppimisesta

Olet aikuinen oppija. Aikuinen oppii eri tavalla kuin lapsi tai nuori. Aikuisella on myös monia rooleja kuten työhön, perheeseen, harrastuksiin ja opintoihin liittyvät roolit. Aikuisen opiskelu edellyttää erityisesti *ajankäytön suunnittelua ja asioiden priorisointia*. Aikuinen on itsenäinen, mutta ei välttämättä luota omiin opiskelukykyihinsä. Sinulla on kuitenkin jo koulutukseen tullessasi elämäkokemusta, erilaisia tietoja ja taitoja sekä yksilöllinen tausta. Arvosta ja hyödynnä tätä kokonaisuutta. Sinulla on myös omat tulevaisuuden suunnitelmasi ja tavoitteesi. Nämä luovat perustan oppimiselle. Oppiminen on pitkälti oman toimintasi tulos ja se onnistuu, jos itse toimit aktiivisesti. Oppiminen on sitä, että omaksut uusia asioita, uusia taitoja, uusia ajattelutapoja ja näkökantoja. Kaikki aikaisemmat kokemukset (työstä, koulusta, opiskelusta) muodostavat sen pohjan, jonka varaan uuden tiedon ja taidon liität. Oman maailmankuvasi mukaisesti otat vastaan, tulkitset ja arvioit opittavia asioita ja muokkaat koko ajan mielessäsi sitä, mitä näet, luet, kuulet tai teet. Uusi tieto rakentuu siis omien kokemustesi ymmärtämiselle, tiedostamiselle ja arvioinnille. Vuorovaikutus ja keskustelu ovat oppimisen kannalta tärkeää. Oppimisessa ei ole olennaista, kuinka paljon tietoa “pänttää päähäsi”, vaan kuinka ymmärrät ja jäsenät sitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi. Näin maailmankuvasi muuttuu ja rakentuu uudelleen.

Oppimisvalmiuteen vaikuttavat ainakin seuraavat asiat:

- oman oppimistarpeen tunnistaminen, halu oppia
- tiedon hankinta- ja hallintataidot
- kyky arvioida tiedon oikeellisuutta ja kyseenalaistaa sitä
- kyky ajatella asioita ongelma- ja ratkaisukeskeisesti
- taito siirtää opittua käytäntöön
- oppimisprosessin ja -tapahtuman ymmärtäminen
- aiemmat oppimiskokemukset
- oman oppimistyylin tunnistaminen – itsetuntemus oppijana
- kommunikointitaidot eli miten ihminen osaa ilmaista itseään suullisesti ja kirjallisesti
- ryhmätyötaidot
- johtamistaidot, jotta osaa johtaa omaa oppimistaan ja muiden oppimista ryhmässä

Jos opiskelun jälkeen mikään tiedoissasi ja taidoissasi ei ole muuttunut, et ole oppinut kovin hyvin. Kysy silloin itseltäsi, oletko todella halunnut oppia ja ottanut itse vastuuta oppimisestasi vai oletko vain jäänyt odottamaan, mitä annetaan? Nykyaikaisen oppimiskäsityksen mukaan opettaja on muuttumassa yhä enemmän oppimisen ohjaajaksi, jonka tehtävänä on järjestää sopivia oppimistilanteita ja tukea oppimista materiaalin ja sopivien tehtävien avulla. Oppiminen on sitä, että kasvat ja kehityt ihmisenä ja ammatillisesti. Tähän Sinulla on tukenasi vastuukouluttajasi sekä muut kouluttajat ja asiantuntijat. Oppiminen on aina opiskelijan henkilökohtaista ponnistelua, ja siksi toisaalta vaikeaa, toisaalta palkitsevaa.

Toteutamme koulutuksen aikuisille soveltuvin menetelmin. Opiskelu on ohjattua, omaan oppimissuunnitelmaan perustuvaa ja tavoitteellista. Itsenäinen tiedonhankinta ja tiedon soveltaminen luovat perustan innovatiivisuudelle jo koulutuksessa. Koulutuksen on tarkoitus tukea Sinun ammatillista kehityssuunnitelmaasi. Toimi suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. TEE PARHAASI, OLE AKTIIVINEN JA ANNA PALAUTETTA!

Humanistisen ihmiskäsityksen sekä edellä kuvatun konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan luotamme Sinun haluusi ja kykyysi ottaa vastuu opiskelustasi.

Ohjaus oppimisen ja näyttötutkinnon suorittamisen tukena

Aikuisopiskelu on opiskelijan omaa työtä eli Sinä vastaat osaltasi oppimistavoitteessa pysymisestä. Aikuisopiskelun tunnuspiirteitä ovat monimuotoisuus, itseohjautuvuus, joustavuus, itsenäisyys ja oma vastuu. Kannustamme Sinua ohjauksen avulla omatoimisuuteen ja edistämme samalla yksilöllistä oppimistasi. Ohjauskeskusteluilla on tärkeä osa opiskelusi henkilökohtaistamisessa, itsearviointitaitojesi ja oppimisvalmiuksiesi kehittämisessä sekä ohjaustyön kehittämisessä. *Itseohjautuva opiskelu* lisää ohjauksen tarvetta.

Opiskelusi ohjauksessa kiinnitämme huomiota oppimistaitoihisi, tiedonhankintataitoihisi, ajankäyttösi suunnitteluun ja hallintaan sekä motivoitumiseesi. Keskeinen tavoitteesi on oppia ammattikohtaisten käytännöllisten tietojen ja taitojen lisäksi *oppimaan oppimista*. Hyväksi oppijaksi oppimisessa eivät kuitenkaan ole olennaista yksittäiset tekniikat tai strategiat. Olennaisempaa on se, miten suhtaudut tietoon ja sen soveltamiseen. Kannattaa olla aktiivinen ajattelija, kysyjä, pohtija ja perustelija.

Opettaja ohjaa asiantuntijana oppimista ja kehittää koulutusta. Hän vastaa myös arvioinnin toteutumisesta yhdessä oppijan kanssa ja hoitaa opetuksessa tarvittavat välineet ja materiaalit. Opettaja on myös aktiivisesti mukana opetussuunnitelmien laadinnassa ja kehittämisessä. Vastuukouluttaja organisoii koulutuksen käytännön toteutumisen.

Ohjauksen tarkoituksena on myös varmistaa, että Sinä tutkinnon suorittajana olet riittävän perehtynyt tutkinnon perusteisiin ja saat tuen näyttötutkinnon suorittamisessa. Annamme ohjausta kaikissa henkilökohtaistamisen vaiheissa tutkinnon suorittajan tarpeiden mukaan. Perehdy näyttötutkinnon henkilökohtaistamiseen yhdessä ohjaavan opettajasi (yleensä vastuukouluttaja) kanssa laatimamme ohjaussuunnitelman avulla (Liite 1). Ohjausta toteuttavat vastuukouluttajan lisäksi ohjaukseen nimetyt opettajat ja koulutetut työpaikkaohjaajat.

Toteutamme ohjausta lähipäivien yhteydessä ja sovituiissa ohjaustapaamisissa. Ohjaus tapahtuu henkilökohtaisesti tai ryhmissä. Pääasiallinen ohjausmenetelmä on kasvokkain keskustelu. Ohjaus voi tapahtua myös puhelimen, sähköpostin tai verkko-oppimisympäristön (Moodle) avulla.

Olemme laatineet yksityiskohtaisen toteutussuunnitelman opiskelijan lähtö/osaamistason selvittämiseen sekä oppimisvalmiuksien huomioon ottamiseen ja kehittämiseen (Liite 2).

Oppimisen ja opetuksen menetelmät

Käytämme koulutuksessa ensisijaisesti opiskelu- ja opetusmenetelmiä, joissa korostuu Sinun aktiivisuutesi opiskelijana. Koulutus on *opiskelijakeskeistä* eli opiskelijat keskustelevat, pohtivat ja selventävät ajatuksiaan, arvioivat toisten ajatuksia, hankkivat tietoa ja ratkaisevat ongelmia itsenäisesti. Tästä johtuen oppiminen ei ole välttämättä sidottu koululuokkaan. Voit opiskella ajasta ja paikasta riippumatta kotonasi, kirjastossa, työpaikallasi tai missä tahansa paikassa, kunhan Sinulla on käytössäsi tietokone ja internet-yhteys tai alan kirjallista materiaalia. Oppimisympäristö on siis avoin. Lähiopetus on sidottu johonkin paikkaan ja tapahtuu opettajan tai ohjaajan avustuksella. Sen sijaan virtuaali- ja etäopetus ovat itsenäistä opiskelua.

Yhdistämme koulutuksessa teorian ja käytännön mahdollisimman lähelle toisiaan.

Pyrimme *ongelmalähtöiseen oppimiseen*, jossa tarvitaan tiedon *kriittistä pohdintaa eli reflektointia*. Tiedon rakentamisessa on keskeistä aikuisten omat kokemukset, jonka

pohjalle uutta tietoa rakennetaan. Lisäksi otamme oppimisessa huomioon yksilöllisyyden. Hyödynnämme jokaisen omia kokemuksia (*kokemuksellinen oppiminen*).

Itsearviointi korostuu kokemuksellisessa oppimisessa.

Oman opiskelijaryhmän hyödyntäminen oppimisessa on erittäin tärkeää. Yhdessä oppimisen (*yhteistoiminnallinen oppiminen*) lähtökohta on toisten auttaminen ja jokaisen aktiivinen osallistuminen ryhmän yhteiseen toimintaan. Hyvään yhteistoiminnalliseen oppimiseen kuuluu monipuolinen ja avoin vuorovaikutus, yksilöllinen vastuu, ryhmän toiminnan ja oppimisen arviointi ja yhteistyötaitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Sosiaaliset taidot ovat välttämättömiä pärjätäksesi tämän ajan yhteistyö- ja verkostoitumistaitoja edellyttävässä työelämässä.

Monimuoto-opetus auttaa myös sopeutumisessa työelämän uusiin vaatimuksiin.

Työntekijöiltä edellytetään aktiivisuutta, monitaitoisuutta, joustavuutta ja valmiutta siirtyä työtehtävästä toiseen. Tavoitteellisuus, vastuu ja luovuus korostuvat opiskelussa ja työelämässä yhä enemmän. Laaja ammattisivistys edellyttää keskeisten ammatin vaatimien tietojen ja taitojen hallintaa.

Tietotekniikka on kaikissa oppiaineissa keskeinen oppimisen väline. Sen avulla hankit, käytät ja arvioit tietoa. Samalla opit työelämässä tarvittavia tietotekniikan taitoja. Sinulla on mahdollisuus suorittaa koulutuksen aikana myös tietokoneajokortti. Ammattiopistossa on atk-luokkia, joita voit käyttää mm. oppimistehtävien työstämiseen, tiedon hakemiseen ja itsenäiseen opiskeluun. Luokat on käytettävissä itsenäiseen opiskeluun ennen kaikkea iltaisin.

Arviointi ja palaute

Arvioimme ja ohjaamme oppimistasi vahvistaaksemme opiskelumotivaatioitasi.

Palautteen avulla saat tietoa opintojesi etenemisestä ja osaamisesi tasosta. Osaamistasi verrataan opintokokonaisuuden tavoitteisiin ja tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja kriteereihin. Oppimisen arvioinnin tehtävänä on myös tuottaa tietoa koulutuksen ja oppimistoiminnan tuloksista ja sitä kautta kehittää toimintaamme. Sinä itse ja opettajasi suorittavat oppimisen sekä oppimistulosten arviointia. Näin harjaannut oman oppimisesi ja edistymisesi arviointiin suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä ammatissa menestymisen edellytyksiin. Työelämä edellyttää kykyä ja halua oman toiminnan arviointiin ja kehittämiseen. Keskeistä arvioinnissa on vuorovaikutteisuus ja avoimuus. Sekä opiskelijan että opettajan toiminta ovat arvioinnin kohteina. Kehittävässä arvioinnissa lähdetään liikkeelle osaamisen vahvuuksista ja edetään sitä kautta kehittämistarpeisiin. *Itsearviointitaitojen* kehittyminen on olennainen osa opiskeluasi.

Arvioimme oppimisesi (tiedot, taidot ja asenteet) ja työskentelysi kehittymistä monipuolisesti ja riittävän usein koulutuksen aikana. Käytännön työtehtävistä selviytymisen lisäksi arvioinnissa korostuvat esimerkiksi yhteistyökyky ja työhön sitoutuminen. Arvioimme oppimista havainnoimalla, keskustelemalla (hiljaisen tiedon näkyväksi tekemisellä) ja oppimistehtävien avulla. Arvioinnin apuna käytämme myös mm. työnäytteitä, työtehtäviä, selostuksia, raportteja, selvityksiä ja oppimispäiväkirjaa. Arvioitavan opintokokonaisuuden laajuus ilmaistaan opintoviikkoina.

Erilaiset oppimistehtävät, työt ja muut tuotokset arvioidaan asteikolla:

- hylätty
- 1 (tyydyttävä)
- 2 (tyydyttävä)
- 3 (hyvä)
- 4 (hyvä)
- 5 (kiitettävä/erinomainen)

Erikseen sovitut etätehtävät arvioidaan asteikolla hyväksyty/hylätty.

Oppimistehtävien palautus sovitaan aina kouluttajan kanssa. Tehtävä palautetaan mieluummin sähköisessä muodossa. Palautusosoite on, mikäli muuta osoitetta ei ole ilmoitettu:

'Kouluttajan nimi'

Ylä-Savon Ammattiopisto/ Aikuiskoulutus

PL 129

74101 Iisalmi

Puhelin +358 (17) 2725616

Faksi +358 (17) 2725555

Sähköposti etunimi.sukunimi@ysao.fi

Tee työlle kansilehti, josta ilmenee:

- Koulutuksen nimi
- Tekijän nimi ja yhteystiedot
- Päivämäärä

Tutkintoon valmistavasta koulutuksesta saat kaikki suoritukset suoritettuasi osallistumistodistuksen, jonka liitteenä on opintosuoritusote.

Aikuiskoulutuksen arvot ja toimintaperiaatteet

1. Itsestä huolehtiminen ja oman elämän hallinta

Itsestä huolehtiminen ja oman elämän hallinta on koko elämän pituinen haaste.

Elämässä tulee vastaan aina uusia haasteita ja vaatimuksia – niin yksityiselämässä kuin työelämässäkin. Kun ihminen varttuu ja tulee täysi-ikäiseksi, odottaa ympäristö, että ihminen pärjää omillaan ja huolehtii asioistaan. Tämä ei ole aina helppoa ja ihminen tarvitseekin kehittyäkseen tukea ja neuvoja toisilta ihmisiltä, läheisiltä ja tarvittaessa ammattiauttajilta. Tärkeintä on tunnistaa omat voimavaransa ja tarvittaessa pyytää apua toisilta ihmisiltä. Kouluttajina me tarjoamme osaltamme Sinulle tuen ja ohjauksen ammatillisessa kasvussa ja kehityksessä sekä opastamme Sinut tarvittaessa muiden palvelujen äärelle.

Arvioi omaa ajatteluasi, toimintaasi ja osaamistasi tällä hetkellä seuraavilla ”Itsensä johtamisen” -osa-alueilla ja pohdi niiden kehittämistä yhdessä vastuukouluttajasi ja ryhmäsi kanssa ohjauksessa:

- oman osaamisen ja omien vahvuuksien tunteminen (itsearviointitaito)
- oman ajankäytön ja toiminnan hallinta eli organisoititaidot
- oppimaan oppimisen taidot: tiedon hankinta ja jäsentäminen
- muutosvalmius ja aloitteellisuus
- kyky tehdä valintoja ja päätöksiä
- ongelmanratkaisutaidot: luova ajattelu, innovatiivisuus ja toiminnan taito
- analysointitaito, looginen päättelykyky ja kriittinen ajattelu
- kyky hahmottaa asia- ja toimintakokonaisuuksia ja soveltaa tietoa
- vuorovaikutus- ja viestintätaidot: esiintymis-, keskustelu-, neuvottelu- ja kuuntelutaidot
- yhteistyötaidot: sopeutumiskyky ja joustavuus ihmissuhteissa, oman toiminnan korjaaminen, toisen ihmisen huomioon ottaminen, ryhmätöitä

- eettiset taidot: käyttäytyminen ja huolellisuus, vastuullisuus ja oikeudenmukaisuus, tehtyjen sopimusten mukainen toiminta
- esteettiset taidot: pukeutuminen ja henkilökohtainen hygienia, työympäristön siisteyden ja viihtyisyyden ylläpitäminen ja arvostaminen

Yksi tärkeä keino osoittaa elämäsi hallintaa on huolehtia *sovituisista asioista, tapaamisista ja läsnäolosta koulutuksessa*. Parhaiten saavutat hyviä oppimistuloksia osallistumalla järjestettyihin opetus- ja oppimistilanteisiin säännöllisesti. Vältä siis ylimääräisiä ja turhia poissaoloja. Mikäli Sinulla on pakottava syy olla poissa sovituilta lähipäiviltä tai työssäoppimisjaksoilta, tulee Sinun oma-aloitteisesti ilmoittaa poissaolosi ja sopia opettajasi kanssa, miten oppimistavoite saavutetaan. Aikuiskoulutuksesta annetut lait ja asetukset sekä Ylä-Savon ammattiopiston säännöt ohjaavat sekä opiskelijana Sinun että työntekijöinä opettajien ja muun henkilökunnan toimintaa yhteiseksi hyväksi. Vaitiolovelvollisuus koskettaa sekä ammattiopistolla että työpaikalla tapahtuvia asioita. Osoita asiallisella ja sivistyneellä käytöksellä ammatillisuutesi sekä työtovereittesi ja asiakkaittesi kunnioittaminen. Itsesi johtamiskyky on edellytys sille, että pystyt vaikuttamaan omaan tulevaisuuteesi ja hallitsemaan sitä.

2. Yhteistoiminnallisuus ja yhdessä oppiminen

Työelämässä tarvitset *yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja* toimiessasi erilaisissa työryhmissä ja palvellessasi asiakkaita. Siksi tärkeänä tavoitteenamme onkin kehittää taitojasi toimia vastuullisesti yhdessä muiden kanssa jo koulutuksen aikana. Hyödynnämme vuorovaikutteisia oppimismenetelmiä, jotka kannustavat yhteistoimintaan myös lähipäivien ulkopuolella.

Keskustelujen, ryhmätöiden ja erilaisten tapausesimerkkien avulla saamme kaikkien koulutukseen osallistujien osaamisen ryhmän yhteiseen käyttöön. Esimerkiksi erilaisten *työpaja- ja workshop-menetelmien* avulla paneudumme käytännönläheisiin todellisiin ongelmatilanteisiin, joista saat valmiuksia kohdata vastaavia asioita ja tilanteita aidossa työelämässä.

Pienryhmätöskentely tukee oppimisprosessiasi ja syventää opittavaa asiaa.

Pienryhmässä on jokaisella osallistujalla hyvä mahdollisuus ilmaista ja jakaa mielipiteitään, näkemyksiään ja kokemuksiaan. Pienryhmä koostuu 4-5 henkilöstä, jotka kokoontuvat kouluttajan johdolla sovitusti useamman kerran valmistavan koulutuksen aikana. Pienryhmät sopivat keskuudessaan tarkemmat toimintatavat.

Ajanmukaiset ryhmän jäsenten vuorovaikutusta edistävät oppimismenetelmät kuten erilaiset simulaatiot, tietokoneohjelmat, verkko-oppimisympäristö (Moodle) ja verkko-opetusohjelmat havainnollistavat konkreettisella ja mielenkiintoisella tavalla opittavan asian. Hyödynnämme myös *kokemuksellisen ja elämyksellisen oppimisen keinoja* ryhmässä. Monipuoliset opetusmenetelmämme auttavat Sinua oman ja ryhmäsi toiminnan ja oppimisen reflektoinnissa ja edelleen kehittämisessä.

3. Sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden vahvistaminen

Voisiko Sinusta tulla yrittäjä? Mitä yrittäjyydellä oikein tarkoitetaan? Omaehtoinen yrittäjyys eli yrittävyys ilmenee toimintana, jossa oma-aloitteisuus, tunnollisuus, rohkeus, riskinotto-kyky, kekseliäisyys ja luovuus ovat keskeisiä tunnusmerkkejä.

Ulkoinen yrittäjyys on yrittäjän ammatissa toimimista ja oman liiketoiminnan harjoittamista. Uusia yrittäjiä tarvitaan erityisesti Suomessa, jossa ikääntyvät tai muuten yritystoiminnasta luopuvat yrittäjät tarvitsevat yrityksensä toiminnalle jatkajan.

Sisäinen yrittäjyys ilmenee tapana toimia tai työskennellä jossakin toimintaympäristössä. Sisäisen yrittäjyyden ilmentyminä voidaan pitää yrityksen, yhteisön ja organisaation menestymistä edistävien mahdollisuuksien havaitsemista ja niihin tarttumista. Yrittäjyys on mahdollisuus, joka on esillä kaikissa tiedotusvälineissä ja keskusteluissa. Myös oppilaitoksemme on sitoutunut monin tavoin yrittäjyyden edistämiseen. Teemme jatkuvasti yhteistyötä alueen yrittäjien kanssa vahvistaaksemme työelämälähtöistä koulutusta. Kehitämme opetus- ja oppimismenetelmiä ajatellen yrittäjyyden edistämistä. Esimerkiksi harjoitusyritystoiminta mahdollistaa yritystoiminnan oppimisen ja harjoittelun aitoa yritystoimintaa vastaavassa oppimisympäristössä. Sisäisen yrittäjyyden opiskelu on tärkeä ja keskeinen osa ammatillisia opintoja. Sisäinen yrittäjyytesi kuvaa asennettasi, ammatillisuuttasi ja motivaatiosi työntekoa kohtaan. Sinulla on myös mahdollisuus opiskella ulkoista yrittäjyyttä ja yrittäjäksi ryhtymistä. Kannustamme Sinua tarttumaan tähän mahdollisuuteen vastuukouluttajasi ohjauksessa.

4. Työelämälähtöisyys ja työssäoppiminen

Kehitämme työ- ja elinkeinoelämän tarpeita palvelevaa osaamista monialaisen ja korkeatasoisen koulutuksen avulla. Toimimme tiiviissä vuorovaikutuksessa työelämän eri alojen ja yritysten kanssa edistäen alueen väestön osaamistasoa, työllistymistä ja yleistä hyvinvointia sekä yritysten kilpailu- ja suorituskykyä. Aikuisten oppimisessa työelämälähtöisyys ja kokemusten avulla oppiminen ovat tärkeitä. Kannustamme Sinua työssäoppimisjaksoilla monipuoliseen itsenäiseen tiedonhankintaan ja osaamisen soveltamiseen käytännössä. Keskustele työpaikkaohjaajasi ja muiden työntekijöiden sekä opettajasi kanssa Sinua askarruttavista kysymyksistä. Tämä nopeuttaa ja helpottaa osaamisesi kehittymistä ja työyhteisöön sopeutumista. Oma aktiivisuutesi on ensiarvoisen tärkeää. Työssäoppiminen on tavoitteellista, ohjattua ja arvioitavaa opiskelua, joka tapahtuu ammattialasta riippuen eri pituisina jaksoina sopivan oppimiskokonaisuuden yhteydessä koulutuksen aikana. Työssäoppiminen antaa Sinulle mahdollisuuden tarkastella työelämän todellisuutta eri näkökulmista ja oppia siitä. Samalla opit ymmärtämään työelämän pelisääntöjä ja arvioimaan omaa toimintaasi ja oppimistasi siinä. Työssäoppimisen paikasta nimetään Sinulle työpaikkaohjaaja, joka opastaa ja ohjaa Sinua työpaikkakohtaisissa käytännön työtehtävissä sekä laajemmin ammatillisessa kehittämisessä. Työssäoppimisesi onnistuminen saattaa helpottaa työpaikan saantia. Työssäoppimisesta tehdään aina kirjallinen sopimus yrityksen, opiskelijan ja ammattiopiston kesken. Sopimus varmistaa molemminpuoliset vastuut, tavoitteet ja sovitut käytännöt. Koulutuksen aikana ammattiopistolla tehdyt asiakastyöt ovat myös tärkeitä oppimistilanteita.

5. Työhyvinvointi ja työturvallisuus

Mitä on työhyvinvointi? Ihmiset voivat työssään hyvin, kun he kokevat työnsä merkitykselliseksi, tuntevat hallitsevansa työnsä ja tulevansa arvostetuiksi, oikeudenmukaisesti kohdelluiksi ja täysivaltaisiksi työyhteisön jäseniksi. Työhyvinvoinnin osa-alueita ovat johtaminen, työyhteisön kehittäminen, työympäristö, osaaminen sekä työkyky ja terveys. Kokemus työhyvinvoinnista on kullakin yksilöllinen, mutta yksittäiset kokemukset heijastuvat työyhteisötasolle. Työhyvinvointi on monen toimijan yhteistyötä; johto, esimiehet, työyhteisö, henkilöstöhallinto, työterveyshuolto ja työsuojeluorganisaatio ovat keskeisiä toimijoita työhyvinvointiverkostossa. Myös jokaisella työntekijällä on oma osuutensa hyvinvoivan työyhteisön toteutumisessa. Työsuojelu edistää ja ylläpitää työntekijän ja työyhteisön työkykyä ja hyvinvointia sekä työympäristön turvallisuutta ja terveellisyttä. Eri ammattialoilla on niille ominaiset työolot

ja ympäristö, jonka vuoksi työsuojelun painopisteet vaihtelevat. Tavoitteenamme on, että Sinä opiskelijana tunnet työsuojelun ja työterveyshuollon merkityksen työpaikalla. Tunnistat omalle alalle tyypilliset työympäristössä olevat tapaturma- ja sairastumisvaarat sekä työkyvyn kuormitustekijät. Tiedät keinoja riskien ennakoinniseksi ja poistamiseksi. Perekdytämme Sinut ammattiisi liittyviin turvaohjeisiin, turvallisiin työtapoihin ja -välineisiin. Huolehdi osaltasi järjestyksestä ja siisteydestä työpaikalla. Sinun tulee noudattaa sekä ammattiopistolla että työssäoppimispaikassa työturvallisuuteen liittyviä ohjeita ja määräyksiä.

Henkinen hyvinvointi, työilmapiiri, työssäjaksaminen ja erilainen kiusaaminen ovat asioita, jotka vaikuttavat työhyvinvointiin. Käsittelemme näitä erityisesti *asennetasolla* vaikuttavia asioita koulutuksessamme. Valitse jo nyt toimintaperiaatteeksesi reilu ja rehellinen työkaveria ja esimiestä arvostava ammatillinen toimintatapa viihtyäksesi ja jaksaksesi ammatissa ja työyhteisössä.

Tärkeää on, että jo koulutuksen aikana opit huolehtimaan omasta hyvinvoinnistasasi kokonaisvaltaisesti. Terveelliset elämäntavat kuten ravitseva ruoka, säännöllinen liikunta, riittävä lepo ja uni sekä rentoutuminen harrastusten ja ystävien parissa luovat tasapainoisen perustan elämällesi ja edesauttavat opintojesi edistymistä ja tulevaisuutesi rakentamista.

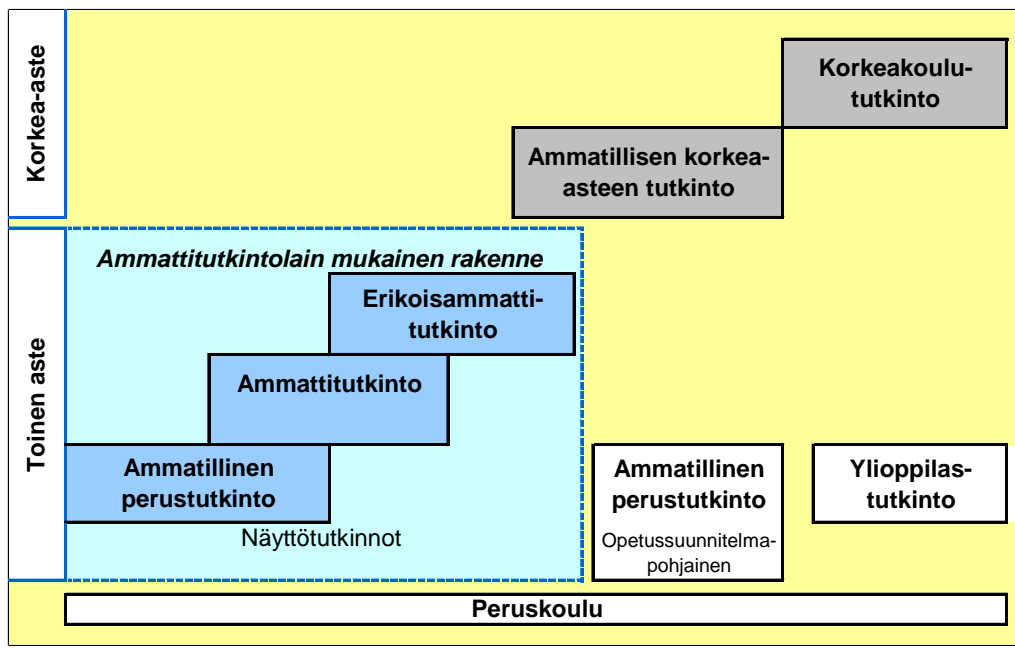
Näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen tarkoitus

Näyttötutkintoon valmistava koulutus on erityisesti aikuisia varten suunniteltu ja kehitetty tapa tukea tutkinnon suorittamista. Näyttötutkinnoista ja niihin valmistavasta koulutuksesta on säädetty ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/98) ja asetuksessa (812/98), johon eduskunta hyväksyi muutokset 2005.

Valmistavan koulutuksen ja työssäoppimisen tarkoitus on antaa opiskelijoille sellaiset valmiudet, että he suoriutuvat tutkintotilaisuuksissa tutkintosuorituksista ja että heillä on tutkinnon perusteiden edellyttämä, työelämän tarvitsema ja hyväksymä ammattipätevyys. Koulutuksen tarkoituksena yhteistyössä työelämän kanssa on tuottaa opiskelijalle muodollinen pätevytymisen sekä työ- ja elinkeinoelämälle osaavaa ja ammattitaitoista työvoimaa.

Valmistavan koulutuksen toteutuksessa on tärkeää, että tutkinnon suorittamiseen valmennus perustuu henkilökohtaistamissuunnitelmaan, joka parhaimmillaan ottaa huomioon opiskelijoiden erilaisen lähtötason ja osaamisen, heidän oppimistyyliensä ja mahdollistaa heille soveltuvan oppimisympäristön. Suunnitelma sisältää myös henkilökohtaisen suunnitelman tutkintotilaisuuksista, missä on tärkeää ottaa huomioon työelämän näkemys. Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa opiskelijalla on sekä oikeus että velvollisuus osallistua ammattitaidon osoittamiseen tutkintotilaisuuksissa.

Tutkintorakenne ja tutkinnon suorittaminen

Kuva 1. Koulutus- ja tutkintojärjestelmä

Tutkintojärjestelmä on kolmitasoinen: ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot.

Ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan ammattitaidon saavuttamisen ja alalle työllistymisen edellyttämät tiedot ja taidot. Ammattitutkinnoissa osoitetaan alan ammattityöntekijältä edellytettävä ammattitaito. Erikoisammattitutkinnoissa osoitetaan alan vaativimpien työtehtävien hallinta.

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa ammattitaitovaatimukset on määritelty siten, että niiden saavuttaminen edellyttää alan peruskoulutuksen jälkeen täydentäviä ja syventäviä opintoja ja/tai vankkaa työkokemusta.

Näyttötutkinto perustuu oppilaitoksen laatimaan näyttöjen järjestämissuunnitelmaan.

Ammattitutkintolaki astui voimaan 1.5.1994 (L300/1994, Asetus 308/1994), jolloin tutkintotilaisuudet tulivat pakollisiksi kaikkiin aikuisten ammatillisiin koulutuksiin.

Ammattitutkintojärjestelmä on joustava ja yksilöllinen järjestelmä, jossa tutkinnon suorittaminen on riippumaton ammattitaidon hankkimistavasta.

Rakenteeltaan näyttötutkinnot muodostuvat itsenäisistä kokonaisuuksista ja sisällöltään työelämästä ja sen kehittymistarpeista johdetuista tehtäväkokonaisuuksista. Kukin tutkinnonosa muodostaa ammattipätevyyden osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi ja arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnot muodostuvat kaikille yhteisistä tutkinnon osista ja mahdollisesti valinnaisista tutkinnonosista. Tutkintotilaisuudet järjestetään joustavasti tutkinnon osittain siten, että niissä arvioidaan ammatinhallinnan kannalta keskeisten tavoitteiden saavuttaminen.

Tutkintotilaisuus sisältää kaikki sellaiset järjestelyt, joiden avulla pyritään havaitsemaan käytännön työssä välttämätön ammattitaito ja siihen sisältyvät tiedolliset ja ammatilliset vaatimukset. Tutkintotilaisuudet ja niiden tehtävät suunnitellaan siten, että ne ovat ammatinhallinnan kannalta keskeisiä ja niihin sisällytetään kattavasti ammattitaitovaatimuksissa ja arviointikohteissa esitetyt alueet tai toiminnot.

Tutkintosuorituksia arviotaessa kerätään tutkinnon suorittajan ammatillisista ja työtoimintavalmiuksista arviointiaineistoa, joka dokumentoidaan arviointipäätöksen tekoa varten. *Tutkintosuorituksen arvioinnin painopiste on tekemisessä ja työssä toimimisessa*

ja siksi taito tai osaaminen arvioidaan pääsääntöisesti suoraan vastaavasta työtoiminnasta eli *aidossa työtilanteessa*. Tutkintotilaisuudet voivat tarvittaessa ja sovitusti olla myös *simuloituja tilanteita*. Arvioinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia laadullisia menetelmiä kuten havainnointia, haastatteluja, kyselyjä, aikaisempia dokumentoituja suorituksia sekä itse- ja ryhmäarviointia.

Tutkintosuoritukset arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa. Perustutkinnoissa arviointi on asteikolla 1–5 tai 1-3. Osaaminen on hyväksyttävää silloin, kun tiedot ja taidot vastaavat tutkinnon ammattitaitovaatimuksia. Kunkin ammatin ammattitaitovaatimukset löytyvät tutkinnon perusteista (www.oph.fi). Tutkintosuoritusten arviointi tapahtuu kolmikantaperiaatteella eli osaamista arvioivat työnantajan edustaja, työntekijän edustaja ja opetusalan edustaja. Yrittäjäysalalla kolmikannan muodostavat opetusalan edustajan lisäksi kokenut yrittäjä ja sidosryhmän edustaja. Tutkinnon suorittaja saa tutkintotodistuksen osoitettuaan osaamisensa tutkinnon perusteissa vaaditulla tavalla. Todistuksen allekirjoittavat oppilaitoksen aikuiskoulutusjohtaja ja kyseenomaisen tutkinnon tutkintotoimikunnan puheenjohtaja. Tutkinnon osan tai osien suorittamisesta saa osatutkintotodistuksen.

Henkilökohtaistamisen vaiheet ja dokumentointi

Henkilökohtaistaminen tarkoittaa näyttötutkintojärjestelmässä sitä, että Sinä tutkinnon suorittajana ja opiskelijana saat henkilökohtaisia ja yksilöllisiä ohjaus- neuvonta-, opetus- ja tukipalveluja tutkinnon ja koulutuksen suorittamisessa.

Sinun kokemuksillasi, tavoitteillasi ja opiskelulle antamilla merkityksilläsi sekä näiden asioiden kehittymisellä on oppimisesi lopputuloksessa keskeinen osuus. Opiskeluasi ohjaavat kolme asiaa: 1) näyttötutkinnon perusteet sekä opetussuunnitelman tavoitteet ja vaatimukset, 2) omat tavoitteesi ja 3) työelämän vaatimukset. Henkilökohtaistamisen ydin on Sinun ammattitaitosi kehittymisessä ja sen vuoksi Sinut otetaan huomioon yksilönä omassa elämäntilanteessasi.

Henkilökohtaistamisessa otamme huomioon myös erilaisesta kulttuuri- ja kielitaustasta tai muusta syystä kuten lukemisen ja kirjoittamisen häiriöistä mahdollisesti johtuvat oppimisvaikeutesi ja erityistarpeesi. Henkilökohtaistaminen sisältyy kaikkiin näyttötutkinnon suorittamisen vaiheisiin: *tutkintoon hakeutumiseen, tutkinnon suorittamiseen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen.*

1. Hakeutuminen

Tärkeintä on löytää juuri Sinulle sopiva näyttötutkinto (ala ja taso). *Tunnistamme kanssasi osaamisesi* käyttämällä monipuolisia erilaisia alalle soveltuvia menetelmiä ja työkaluja (esim. osaamiskartoitukset, testit, haastattelut ja työnäytteet). Osaamista on kolmenlaista: *osoitettu, saavutettu ja hankittava*. Vertaa ammattitaitoasi tutkinnon perusteissa vaadittavaan ammattitaitoon ja kirjaa mitä jo osaat. Osaamisesi tunnistamisessa Sinulla on apuna ohjaajanasi toimiva opettaja ja mahdollisesti työelämän edustaja.

Osaamisen tunnistamisen perusteella arvioimme, miltä osin osaamisesi voidaan mahdollisesti tunnustaa. Selvitämme aiemmissa näyttötutkinnoissa, erilaisissa testeissä tai kirjallisilla tehtävillä (esim. ensiapukurssit, hygieniapassi, atk-ajokortti, tilityökortti ja työturvallisuuskortti) osoittamasi osaamisen (luotettavat asiakirjat). Voimme edellytysten niin täytyessä ehdottaa osoitettua osaamista tunnustettavaksi tutkintotoimikunnalle osaksi tutkinnon tai tutkinnon osan suoritusta. *Tunnustetun osaamisen* osalta olet osoittanut vaaditun osaamisen.

Selvitämme myös muun aikaisemmin *saavuttaman osaamisesi* (esim. työkokemus, harrastukset ja luottamustehtävät) ja muut lähtökohdat. Voimme edellytysten niin täytyessä ohjata Sinut suoraan tutkinnon, sen osan tai osien suorittamiseen. Jos Sinulla ei ole riittävää osaamista tarvittavan ammattitaidon osoittamiseen tutkintotilaisuuksissa, ohjaamme Sinut *tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen*. Tutkintoon valmistava koulutus on yksi tärkeä keino saavuttaa tarvittava osaaminen. Hyödynnä myös muita oppimisen mahdollisuuksia kuten itsenäistä opiskelua, työssä oppimista, vertaisryhmä- ja verkko-opintoja. Selvitä henkilökohtaisen ja ryhmäohjauksen tarve sekä käytännön järjestelyt vastuukouluttajasi kanssa. Osallistu erilaisiin oppimistyyliäsi, itseohjautuvuuttasi, oppimisvahvuuksiasi ja -vaikeuksiasi kartoitaviin testeihin ja hyödynnä tarvittaessa erityiset oppimistasi edistävät tukitoimet.

2. Tutkinnon suorittaminen

Henkilökohtaistetussa tutkinnon suorittamisessa noudatetaan tutkinnon perusteissa määriteltyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteerejä sekä ammattitaidon osoittamistapoja. Tutkintosuorituksesi tai sen osaksi tunnustetaan myös aikaisemmin osoitettu ja arvioijien hyväksymä osaaminen.

3. Tarvittavan ammattitaidon hankkiminen

Oppimisen suunnittelussa ja toteutuksessa otamme huomioon elämäntilanteesi, aiemmin hankkimasi osaamisen, todetut oppimistarpeesi ja työssä oppimisen mahdollisuutesi. Henkilökohtaistamisessa valitsemme myös mahdollisuuksien mukaan Sinulle soveltuvat koulutuksen järjestämismuodot, oppimisympäristöt, opetus- ja arviointimenetelmät sekä ohjaustoimet.

4. Dokumentointi

Kirjaamme henkilökohtaistamisen näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisessa, tutkinnon suorittamisessa ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisessa (henkilökohtaistamisesta koskeva asiakirja/henkilökohtaistamissuunnitelma).

Opetushallituksen antama henkilökohtaistamismääräys on astunut voimaan 1.3.2007 (Määräys 43/011/2006).

Tutkinnon suorittaja sekä tutkinnon ja/tai koulutuksen järjestäjä ja tarvittaessa tutkinnon hankkija allekirjoittavat tämän asiakirjan ja siihen mahdollisesti tehtävät muutokset. Arvioimme henkilökohtaistamisen toteutumista tutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen edetessä osapuolten keskenään sopimalla tavalla. Asiakirjaan ei sisällytetä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (L 621/1999) tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja.

Tutkinnon perusteet ovat henkilökohtaistamissuunnitelman teon perustana. Sinä ja vastuukouluttajasi laaditte yhdessä henkilökohtaistamissuunnitelman, joka sisältää henkilökohtaisen tutkintotilaisuuksien järjestämis- ja oppimissuunnitelmasi. Yhdessä te arvioitte osaamistasi ja tavoitteitasi suhteessa tutkinnon vaatimuksiin. Suunnitelmassa ilmenevät mm. tutkinnon suorittajan eli Sinun tutkintotilaisuudet ja niiden ajankohdat, näyttöympäristöt ja suunniteltu arviointiaineisto sekä arviointikriteerit.

Tutkintotilaisuuksissa tapahtuvat tutkintosuoritukset arvioidaan ja dokumentoidaan yleensä tutkinnon osa kerrallaan. Tutkinnon osan arviointi suoritetaan arviointikeskustelussa, jossa on kolmikannan edustus. Työ- ja elinkeinoelämä osallistuu vahvasti näyttötutkintojen suunnitteluun ja toimeenpanoon. Tutkintovastaava varmistaa, että

työelämän asiantuntijuutta on hyödynnetty riittävästi tutkintotilaisuuksien järjestämisessä.

Henkilökohtaistamissuunnitelma tarkentuu ja täsmentyy arviointi- ja ohjauskeskustelujen avulla koulutuksen edetessä. Sen päivityksestä vastaat Sinä opiskelijana, mutta siihen tehtävistä olennaisista muutoksista sovit vastuukouluttajan kanssa.

Otamme huomioon mahdollisuuksien mukaan oppimistapasi sekä koulutuksen järjestäjän, työpaikkasi ja muun oppimisympäristön mahdollisuudet ja resurssit.

Opiskelun ohjauksessa painotamme avointa ja tasavertaista yhteistyötä opettajien ja opiskelijoiden kesken sekä opiskelijan vastuuta, omatoimisuutta ja aktiivisuutta.

OPETUSSUUNNITELMAN ERIYTYVÄ OSA (Jokaisessa koulutuksessa omansa):

Koulutuksen/ammattialan kuvaus (Ohjaava koulutus myös)

Tutkinnon osan nimi ja tavoitteet

Koulutusmoduulin nimi ja laajuus

Tavoitteet

Sisällöt/Aiheet

Suoritustapa/Toteutus/Menetelmät (Kuvaus yhteistyöstä ympäröivän työelämän kuten yrittäjien kanssa)

Materiaali (esim. Tietokoneohjelmat)

Kalusto (esim. Autot)

Arviointi